

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Toekomstbestendig buitengebied Raalte

Kansen en perspectief

DEEL ANALYSE

Inhoudsopgave

1. Waarden
2. Opgaven
3. Ambitie

Waarden

Waarden buitengebied

- Waarden zijn de basis
- Ontwikkelen vanuit kwaliteit

LANDSCHAP

- Afwisseling
- Openheid
- Bossen en beekdalen
- Natuur
-

ERFGOED

- Landgoederen
- Kanaal
-

MENSEN

- Noaberschap
- Agrarisch ondernemerschap
- Met en voor elkaar
-

Opgaven

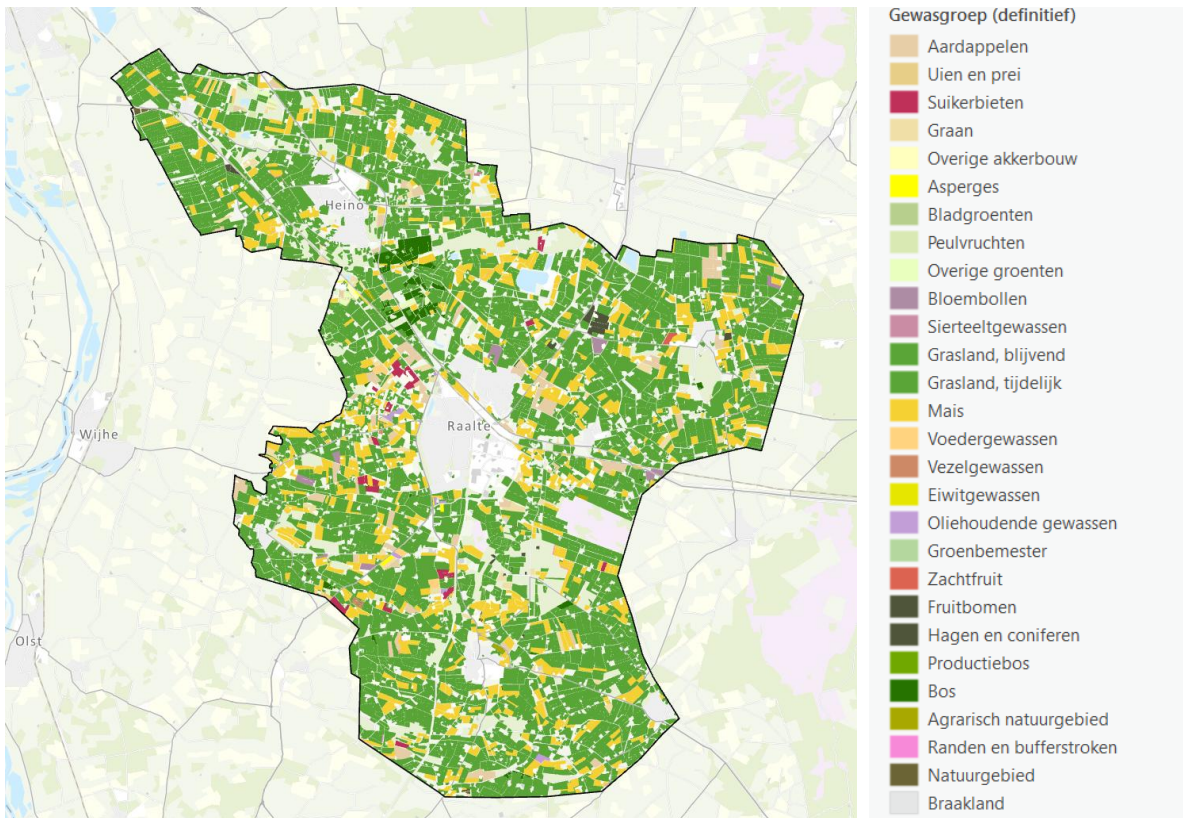
1. Landbouw
2. Natuur en biodiversiteit
3. Recreatie
4. Wonen
5. Bodem en water
6. Energie

Opgave Landbouw

Landbouw grondgebruik

In de gemeente Raalte is:

- 81% van de gronden agrarisch in gebruik;
- 8% is bos en natuur;
- 6% is bebouwing;
- 3% bestaat uit wegen;
- 1% is recreatie;
- 1% is water.

Landbouw aantal landbouwbedrijven

Tabel 3.1 Totaal aantal landbouwbedrijven in Nederland, Overijssel, Salland en gemeente Raalte in 2000, 2010, 2020, 2021, 2022 en 2023 (bron: CBS Statline).

- 43%

- 40%

- 42%

Regio	2000	2010	2020	2021	2022	2023
Nederland	97.389	72.324	52.695	52.107	50.975	50.634
Overijssel	11.396	8.911	6.648	6.582	6.443	6.428
Salland	1528	1297	957	936	921	913
Raalte	788	625	468	460	453	451

Tabel 3.2 Totaal areaal cultuurgrond in Nederland, Overijssel, Salland en gemeente Raalte in 2000, 2010, 2020, 2021, 2022 en 2023 (bron: CBS Statline).

- 10%

- 3%

- 7%

Regio	2000	2010	2020	2021	2022	2023
Nederland	1.975.504	1.872.319	1.814.451	1.811.912	1.804.369	1.803.004
Overijssel	218.360	202.743	195.886	196.100	195.278	195.786
Salland	28.788	27.947	27.728	27.647	27.717	27.872
Raalte	14.298	12.672	12.824	12.850	12.954	13.252

Er is een forse daling in het aantal landbouwbedrijven in de afgelopen 25 jaar, met ruim 40%. Het areaal landbouwgrond neemt veel minder af, wat betekent dat de landbouwbedrijven gemiddeld groter worden.

Wat ook opvalt: ongeveer 50% van alle landbouwbedrijven in Salland ligt in de gemeente Raalte!

Landbouw omvang landbouwbedrijven

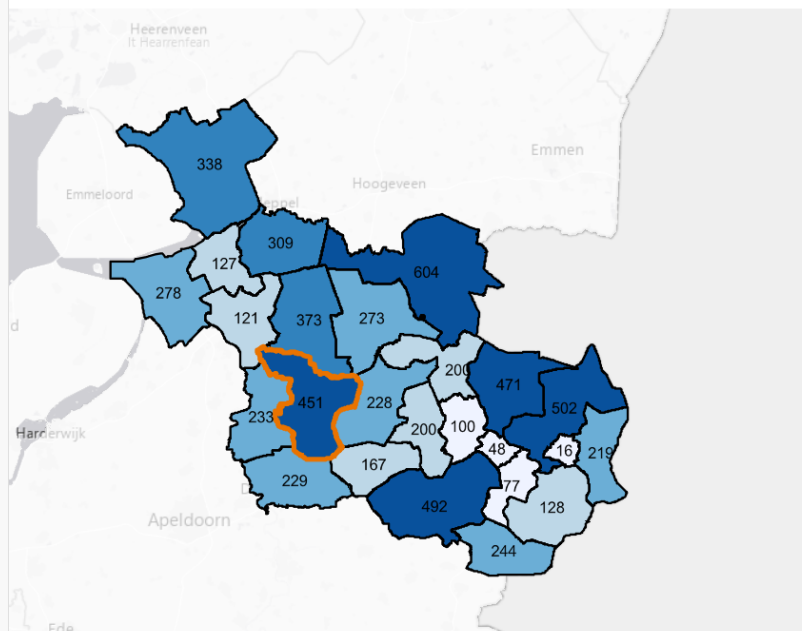
Landbouwbedrijven, type en omvang

Kies type gebied
Gemeente

Kies gebied
Raalte

Kies jaar
2023

Aantal landbouwbedrijven in 2023

Esri Nederland & Community Maps Contributors | Esri Nederland, Centraal Bureau voor de Statistiek (...)

Powered by Esri

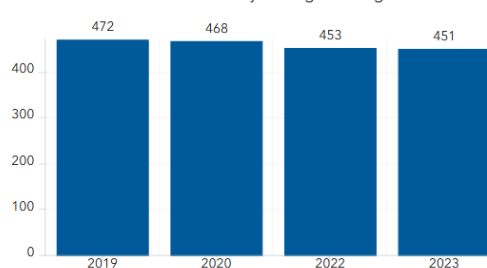
Gebiedskaart

Bedrijfsomvang, in 3 categorieën (SVC)

Omvang 3 (SVC)

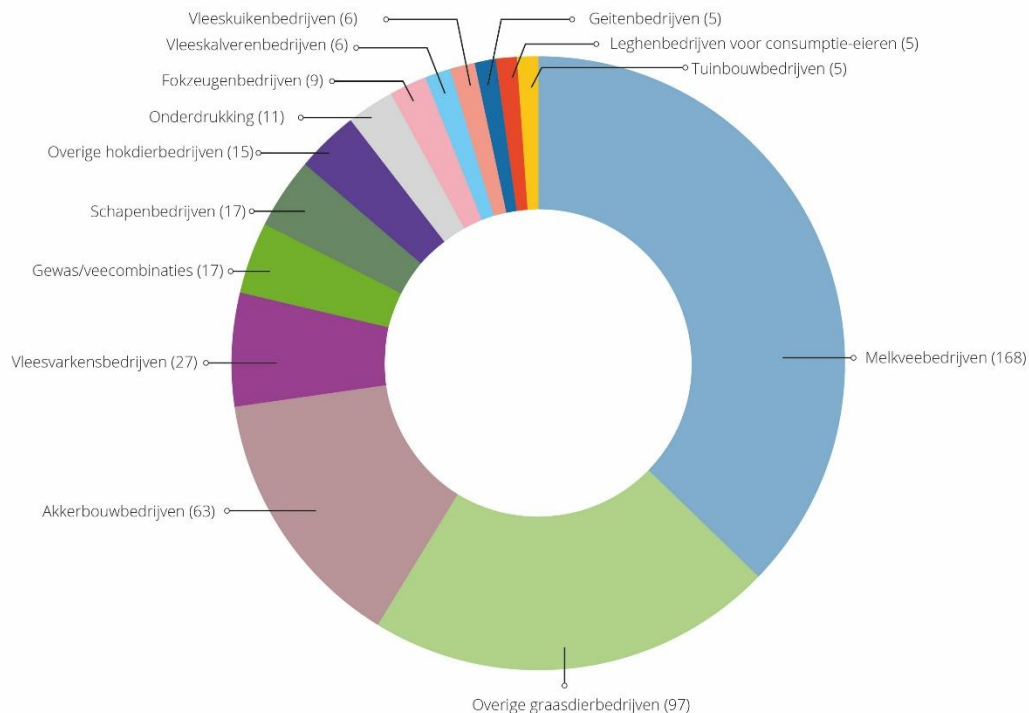
Aantal landbouwbedrijven in gekozen gebied

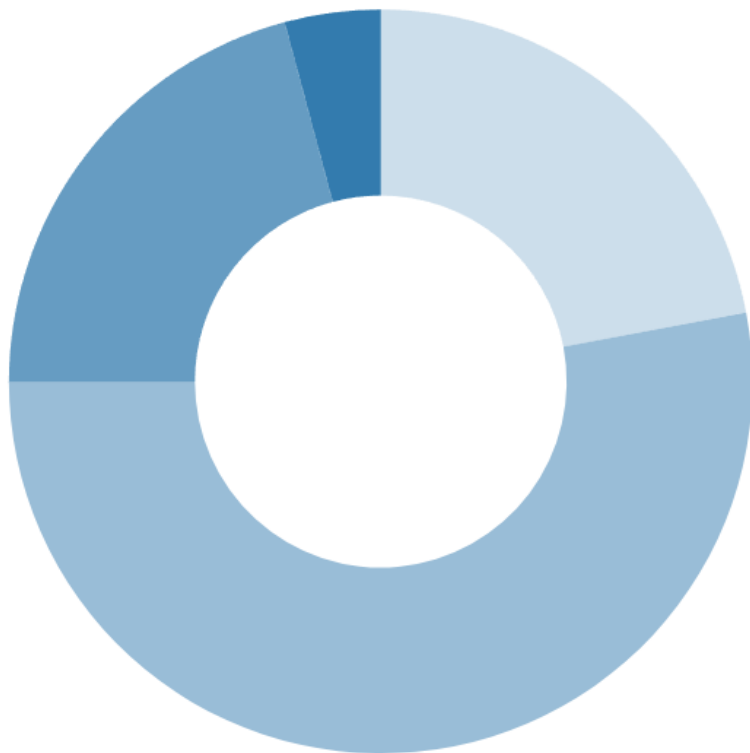
Bron: CBS, peildatum 1 april

Raalte heeft opvallend meer landbouwbedrijven dan omliggende gemeenten. Dat onderbouwt het beeld van Raalte als landbouwgemeente in Overijssel en binnen Salland. Meer dan de helft van de bedrijven wordt tot de kleine tot zeer kleine bedrijven gerekend in *verdiencapaciteit*. Dat is vergelijkbaar met andere delen van Overijssel.

Landbouw type landbouwbedrijven

Het merendeel van de agrarische bedrijven bestaat uit melkveebedrijven. Er worden 75 bedrijven tot de intensieve bedrijvigheid gerekend, waaronder de vleeskuikens- en vleeskalverenbedrijven, net als de geitenhouderijen.

Aantal melkveebedrijven naar aantal melk- en kalfkoeien per jaar

< 60 melk- en kalfkoeien	37
≥ 60 en < 120 melk- en kalfkoeien	89
≥ 120 en < 180 melk- en kalfkoeien	35
≥ 180 melk- en kalfkoeien	7

Landbouw opvolging bedrijven

Opvolging

Kies type gebied
Gemeente

Kies gebied
Raalte

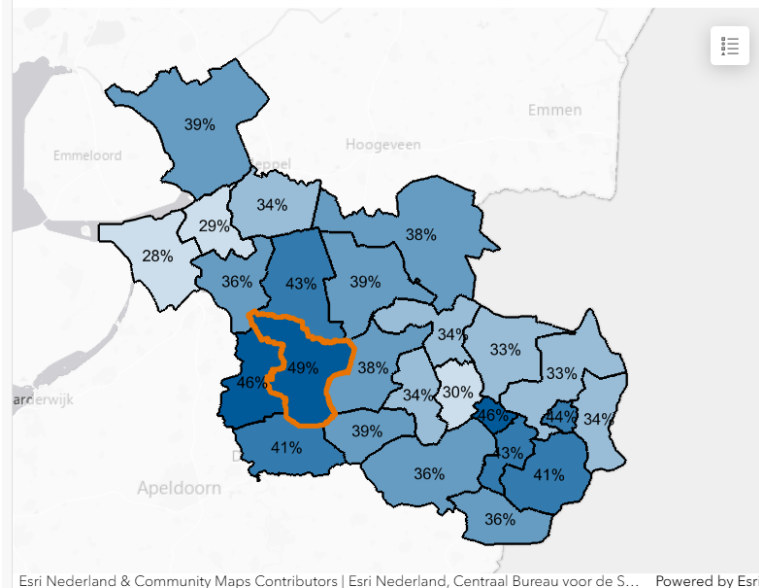
Kies jaar
2023

Kies opvolging
zonder opvolging

Kies eenheid
aantal bedrijven

De vraag of er een bedrijfsopvolger aanwezig is wordt gesteld aan bedrijfshoofden ouder dan 50 jaar met een bedrijf als rechtsvorm een natuurlijk persoon. De opvolgersvraag wordt niet gesteld aan rechtspersonen (o.a. BV) en jonger dan of gelijk aan 50 jaar.

Percentage aantal agrarische bedrijven zonder opvolging in 2023

Gebiedskaart

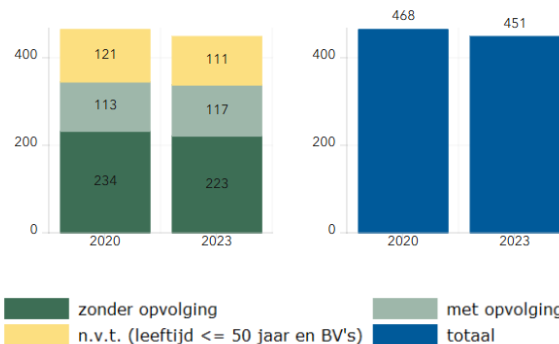
Toelichting

Bedrijfstype in 3 categorieën

Geen gegevens

Bovenstaande aantallen zijn afhankelijk van de keuze bij gebied, jaar, opvolging en eenheid.

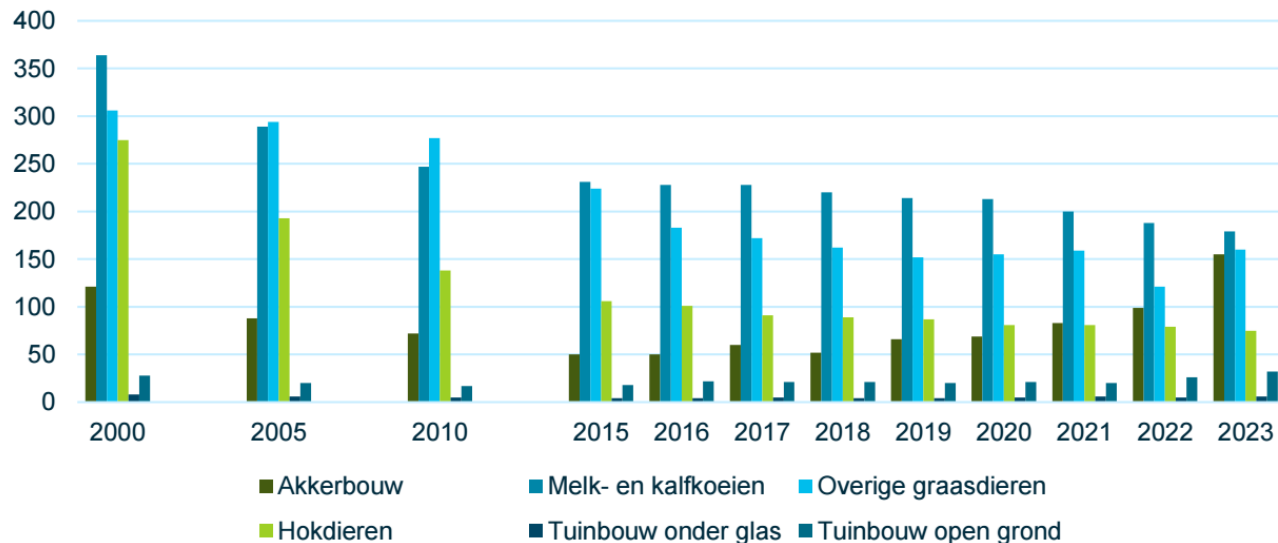
Totalen per eenheid in gekozen gebied

In Raalte heeft 49% van de bedrijven in 2023 geen bedrijfsopvolger. Dat zijn 223 van de aanwezige 451 bedrijven.

Landbouw ontwikkeling landbouwbedrijven

Totaal aantal bedrijven per sector

De landelijke daling in het aantal landbouwbedrijven is ook in Raalte zichtbaar. Wat opvalt is dat vooral de melkveehouderij afneemt, terwijl de akkerbouw juist toeneemt. De overige sectoren blijven redelijk gelijk in aantal.

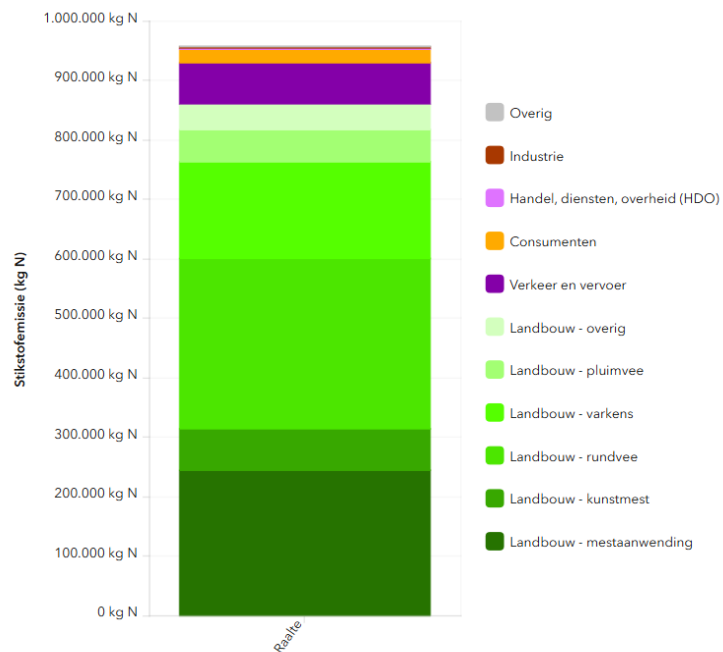
Landbouw stikstofemissie

Stikstofemissie per sector (2021)

Bron: Emissieregistratie

en deelgebied

id

Verschillende sectoren dragen in verschillende mate bij aan de uitstoot van stikstofoxiden (NOx) en ammoniak (NH3). Deze uitstoot kent al jarenlang een dalende lijn.

In Raalte komt het grootste deel van de stikstofemissie vanuit de landbouw, met name vanuit de mest.

Conclusies; wat zien we?

- Raalte is op provinciaal en regionaal niveau een **belangrijke landbouwgemeente**.
- De gemeente heeft een sterk versnipperd landgebruik en grondbezit. Er zijn veel kleine agrarische ondernemers, tot midden MKB. En dus ook veel stakeholders.
- Door economische prikkels is er een **groeïende omwisseling van veehouderij naar deels akker- en tuinbouw** met een hoger financieel rendement.
- Omschakeling naar akker- en tuinbouw is positief voor stikstofemissie, maar een risico voor bodem- en waterkwaliteit gelet op bestrijdingsmiddelen.
- Er is een voortgaande **daling van het aantal agrarische bedrijven**, met name melkveehouderij. Verwacht wordt dat deze trend zich voortzet, zeker omdat voor 49% van alle bedrijven op dit moment geen opvolger is.
- Veel stoppers zitten in de kleine(re) landbouwbedrijven. Dat kan door opkoping leiden tot sterke groei van het aantal en de omvang van grote bedrijven en opkoop door bedrijven buiten de regio. Dat zal **impact** hebben op de **huidige sociale structuur** van het platteland met mogelijk **minder lokale binding**, minder familiebedrijven en mogelijk **toenemende opschaling van landschap en erven**.
- De huidige **stikstofimpassie** en de noodzaak om snel tot een aanpak te komen met resultaat, zal leiden tot aanvullende maatregelen. Welke dat zijn, is nog onduidelijk. Het inzetten van **bufferzones** van 250 – 500 meter rond stikstofgevoelige natuurgebieden is een van de instrumenten die daar op inspeelt. Het Rijk kiest vooralsnog voor het beperkt werken met bufferzones.

Kernopgave landbouw

Hoe blijft Raalte op provinciaal en regionaal niveau een **belangrijke landbouwgemeente**?

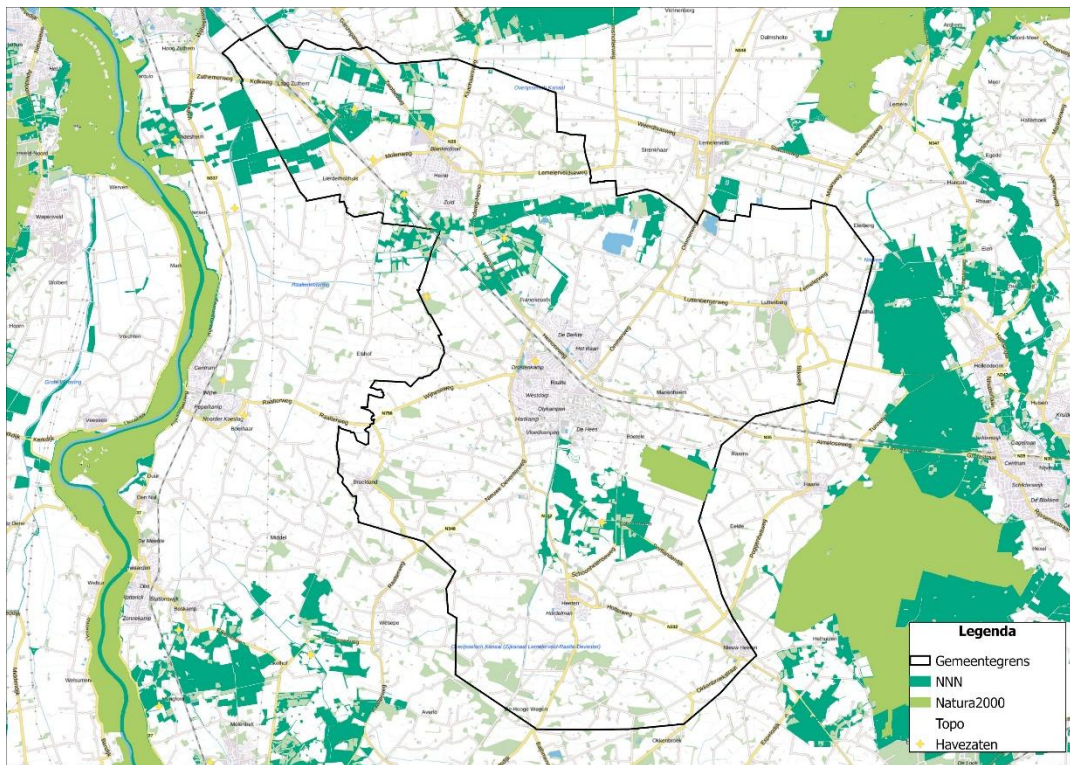
- Zorgen voor een toekomstbestendige, lokaal verankerde landbouwsector;
- Herbestemmen van veel agrarische bebouwing.

Opgave Natuur en biodiversiteit

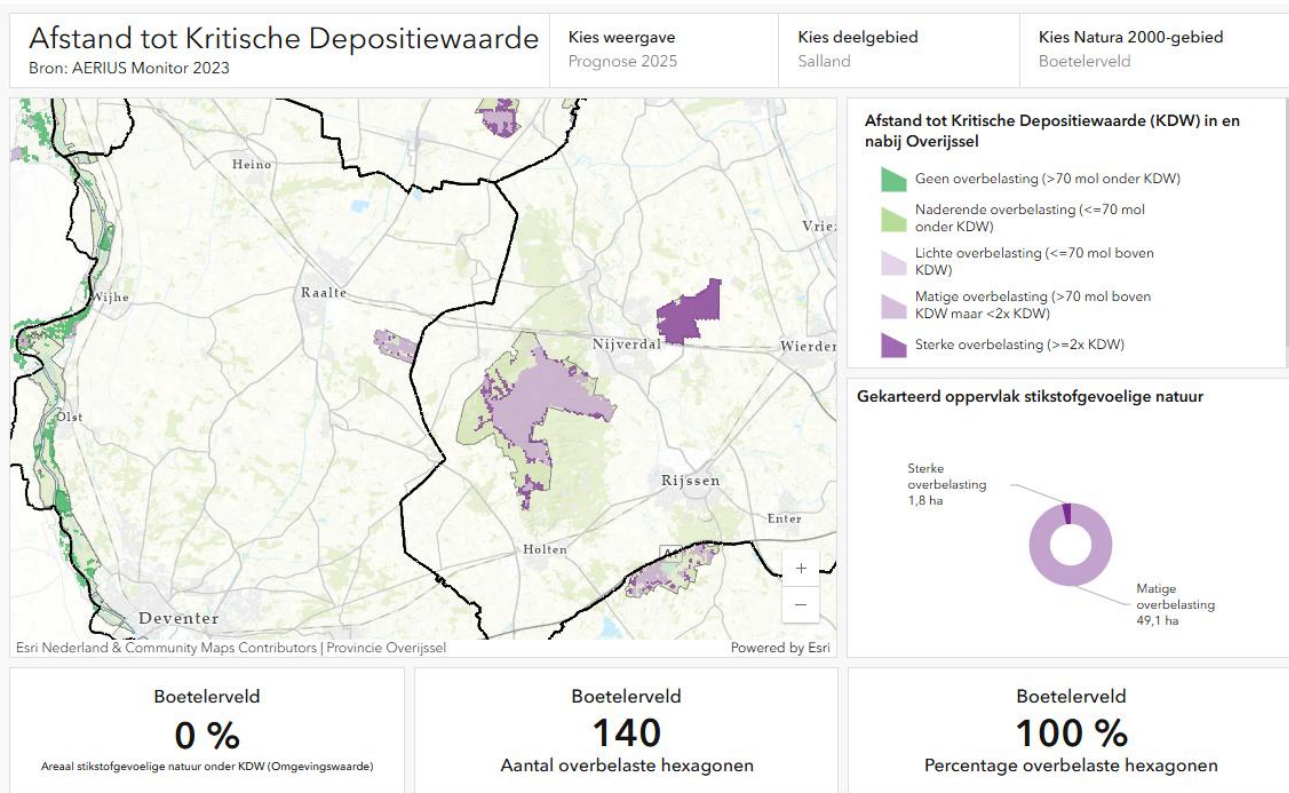
Natuur overzicht N2000 en NNN

In de gemeente Raalte ligt één Natura2000-gebied: het Boetelerveld. Ook liggen er grote NNN-gebieden, die zich vooral concentreren rondom de landgoederen.

Van belang zijn verder de natuurgebieden van de IJssel, Sallandse Heuvelrug en het Vecht- en Benedenreggegebied. Deze natuurgebieden zijn, net als het Boetelerveld stikstofgevoelig.

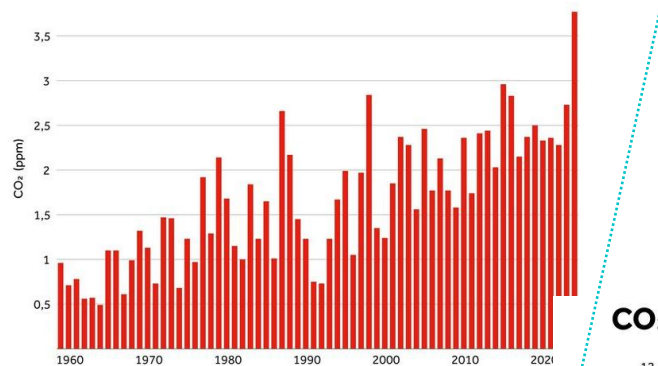
Natuur stikstof

Het Boetelerveld heeft een sterke overbelasting van stikstof; 100% van het gebied is overbelast. In de afgelopen jaren zijn hier al veel natuurherstelmaatregelen uitgevoerd. Ook de Sallandse Heuvelrug en het Vecht- en Benedenreggegebied kennen een overbelasting met stikstof. Deze overbelasting in combinatie met de huidige regelgeving zorgt voor beperkingen voor de ontwikkeling van Raalte. Tegelijkertijd onderstreept deze overbelasting de noodzaak om gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendig Raalte waarin ook de natuur een stevige, duurzame plek inneemt.

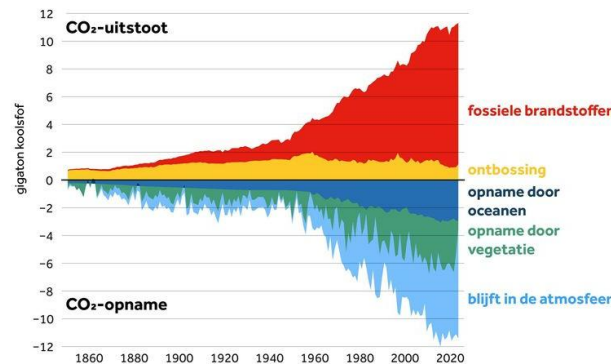
Natuur klimaatdoelstelling CO₂ - neutraal

Jaarlijkse stijging CO₂ in de atmosfeer

bron: NOAA

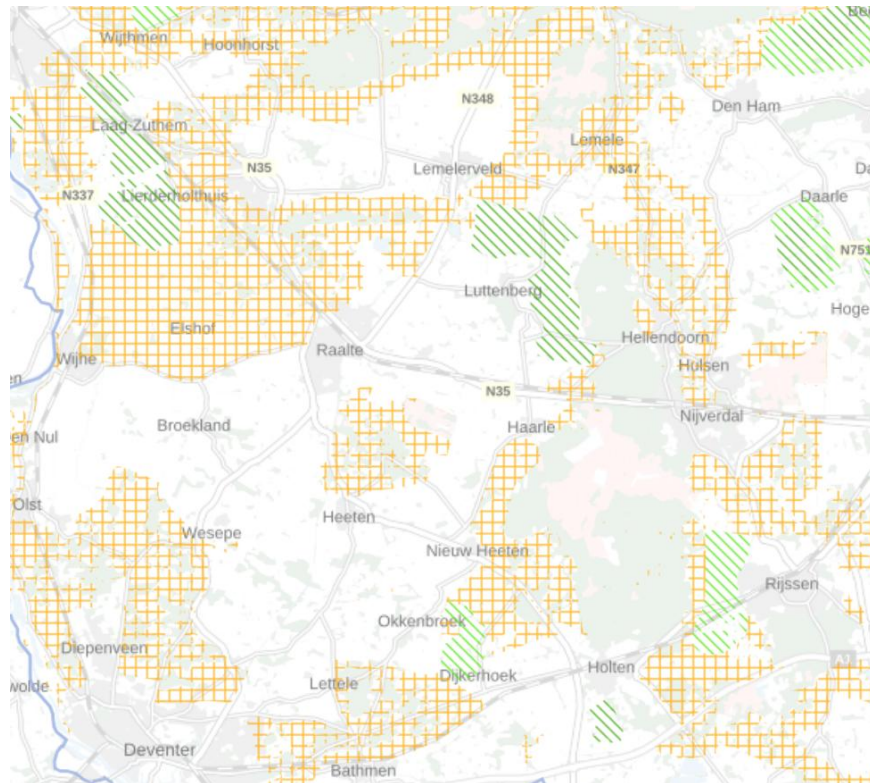
CO₂-balans

bron: Global Carbon Project

De natuur speelt een belangrijke rol bij de opname van CO₂. Daarmee neemt de natuur ook een wezenlijke plek in bij het halen van onze klimaatdoelstellingen, waarin alle gemeenten, ook Raalte, hebben onderschreven in 2020 CO₂-neutraal te zijn. Het versterken van natuurgebieden en het aanplanten van bomen (bossenstrategie provincie Overijssel) kunnen helpen om dichterbij het CO₂-doel te komen.

Natuur zoekgebieden agrarisch natuurbeheer

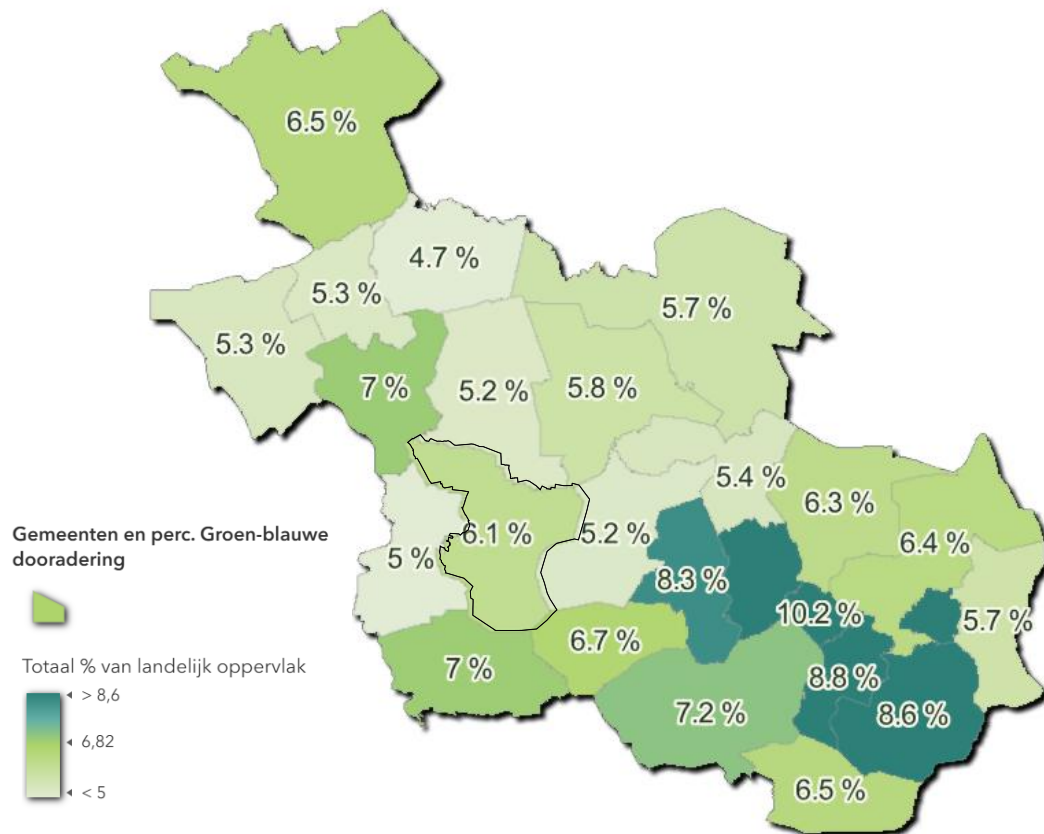

De provincie Overijssel heeft, onder andere voor het toekennen van ANLb-pakketten zoekgebieden aangewezen. Agrarische collectieven kunnen in deze gebieden subsidie krijgen voor agrarisch natuurbeheer. Veel agrarische ondernemers willen deze regeling graag verbreden en af van de zogenoemde 'witte gebieden'.

De natuurwaarden van het 'boerenland' zijn immers belangrijk voor verschillende beschermde plant- en diersoorten. Deze soorten staan veelal onder druk. Om een goede staat van instandhouding voor die soorten te bereiken, is een goede natuurkwaliteit nodig van de landbouwgronden. Meer ruimte voor agrarisch natuurbeheer biedt daarvoor kansen.

- Open grasland, weidevogelbeheer kritische soorten
- Open grasland, weidevogelbeheer niet-kritische soorten
- Open akkergebied/open grasland, weidevogelbeheer niet-kritische soorten
- Dooradering

Natuur groenblauwe dooradering

In het Nationaal Programma Landelijk Gebied is de doelstelling opgenomen dat elke provincie 10% groenblauwe dooradering (GBDA) realiseert. Dat wil zeggen dat *'minstens 10 procent van het landbouwareaal uit landschap met grote diversiteit moet bestaan'*, waardoor de biodiversiteit wordt vergroot. Het ontwikkelen van de GBDA kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

In de provinciale gebiedstafel van Overijssel (PPLG) is verkend of en hoe deze 10% groenblauwe dooradering vorm kan krijgen.

In Raalte maakt nu 6.1% van het oppervlak landelijk gebied deel uit van de groenblauwe dooradering.

Gemeente oppervlak (ha)	17.229
Waarvan landelijk gebied (ha)	14.812
Waarvan blauw (%)	2,2
en groen (%)	3,9
Totaal % van landelijk oppervlak	6,1

Conclusies; wat zien we?

- Raalte kent een **fraaie dooradering met natuurgebieden**. Het merendeel van de natuurgebieden is geclusterd: in de landgoederenzone tussen Laag Zuthem en Heino, in de landgoederenzone tussen Heino en Raalte en rond Nieuw Schoonheeten en het Boetelerveld.
- Natuur en landbouw kunnen op veel manieren samengaan. Ze vormen **geen tegenstelling**. De wens om uitbreiding van de ANLb-pakketten laat dat zien.
- Versterken van de natuur (meer natuurlijke vegetatie) helpt bij het halen van **klimaatdoelen** en verbetert de **robuustheid** van de natuur. Daardoor ontstaat ook ruimte voor een toekomstbestendig Raalte met ruimte voor groei en ontwikkeling.
- **Groenblauwe dooradering** biedt kansen voor versterking van natuur en landschap en kan bijdragen aan wateropgaven (zie opgave 5).

Kernopgave natuur

Hoe versterken we de natuur in het buitengebied?

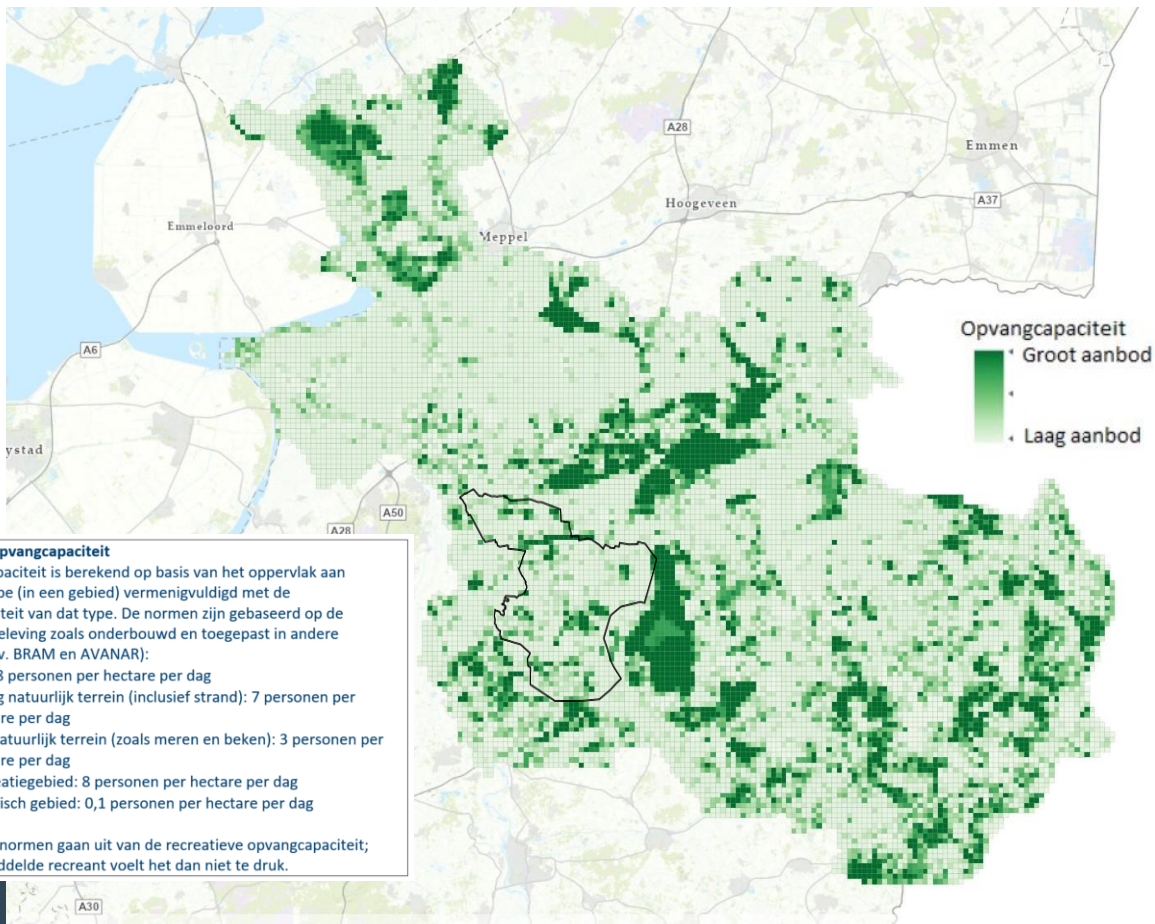
- Vergroten **groenblauwe dooradering**;
- **Bossenstrategie** uitrollen;
- Natuurbehoud en ontwikkeling op bestaande **landgoederen**.

Opgave Recreatie en toerisme

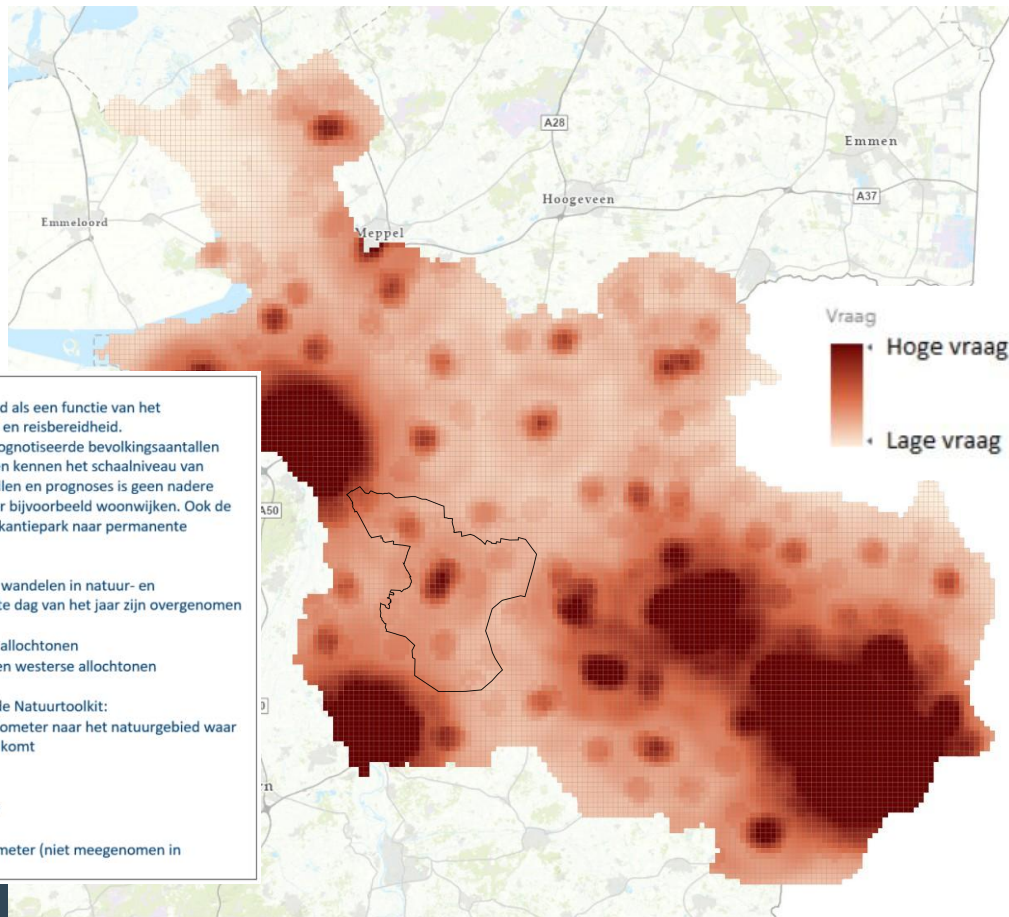
Recreatie aanbod

De recreatieve opgave wordt benaderd op basis van een vraag-aanbodmodel, of recreatief behoeftemodel. Hiermee kan vraag, aanbod en tekort voor een recreatieve activiteit berekend worden.

Het recreatieaanbod wordt bepaald op basis van de opvangcapaciteit van een landschap. Deze capaciteit hangt samen met het landschapstype. Bos heeft bijvoorbeeld een hogere capaciteit dan agrarisch gebied. In Raalte is het aanbod relatief laag, uitgezonderd de bosgebieden in het noorden en rond landgoed Schoonheeten.

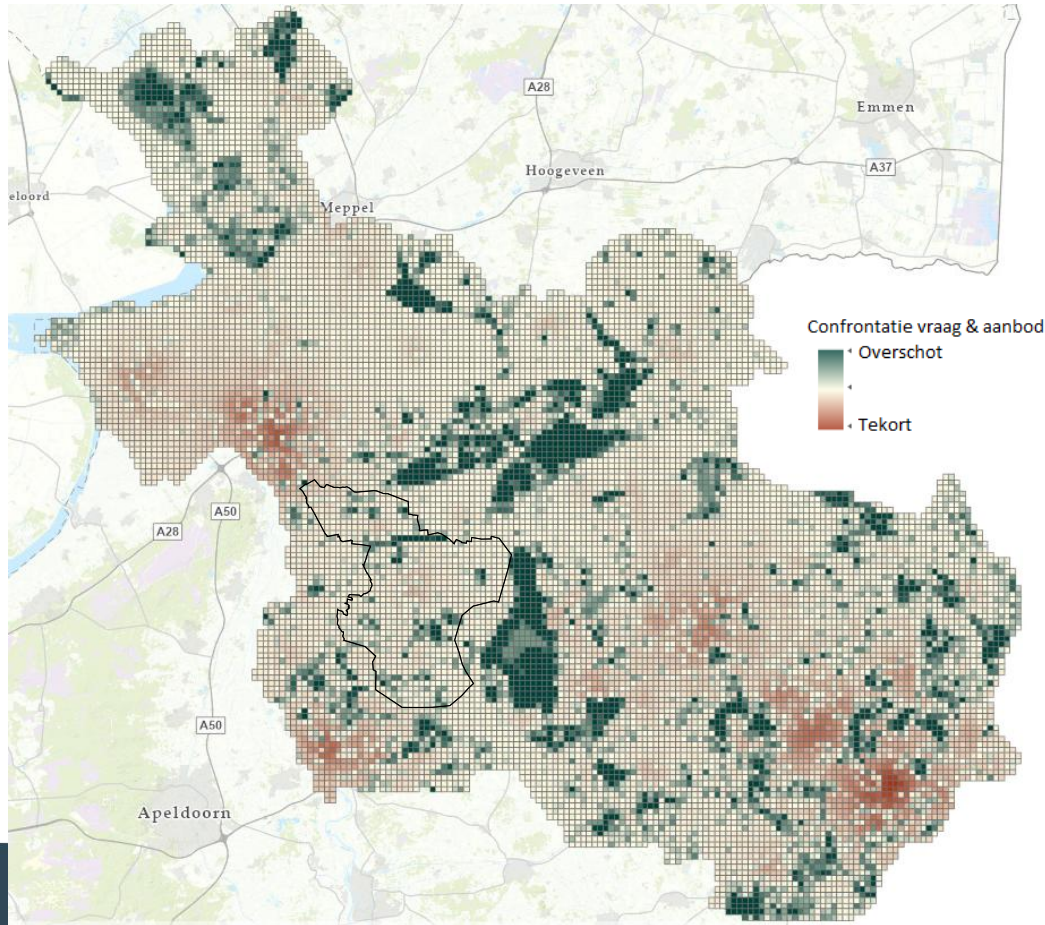
Recreatie behoefte

De recreatiebehoefte wordt bepaald op basis van het aantal inwoners, welk deel van hen gemiddeld genomen recreatief actief is en de afstand die ze bereid zijn af te leggen.

Wat opvalt is dat met name de behoefte rond de steden groot is. Het aantal inwoners van Overijssel zal de komende jaren blijven groeien. Dit zal ook een grotere behoefte aan recreatief uitlooph gebied met zich meebrengen.

Recreatie confrontatie vraag en aanbod

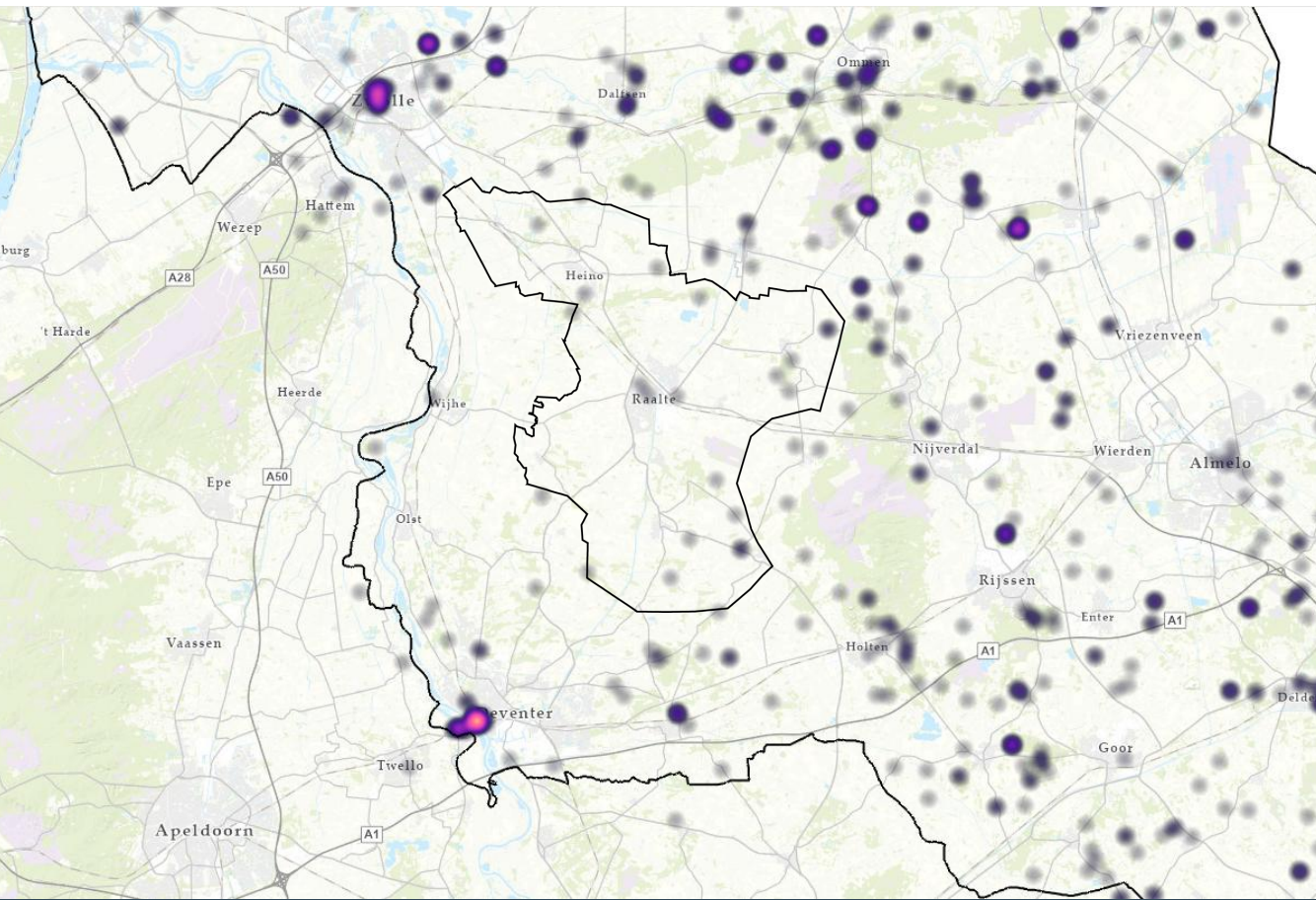

Als vraag en behoefte tegen elkaar worden afgezet ontstaat een beeld waar tekort aan recreatieve ruimte is en waar overschotten zijn.

De tekorten zijn vooral rondom de grote steden en grotere kernen. In Raalte valt op dat rond Raalte en Rond Zwolle en Deventer gebieden 'rood kleuren'. Inwoners moeten daar verder dan wenselijk reizen om natuur- en recreatiegebieden te vinden. De gebieden 'met ruimte' zijn vaak beschermde natuurgebieden. Deze becijferde ruimte is in de praktijk niet reëel gelet op de druk en ecologische draagkracht van deze natuurgebieden.

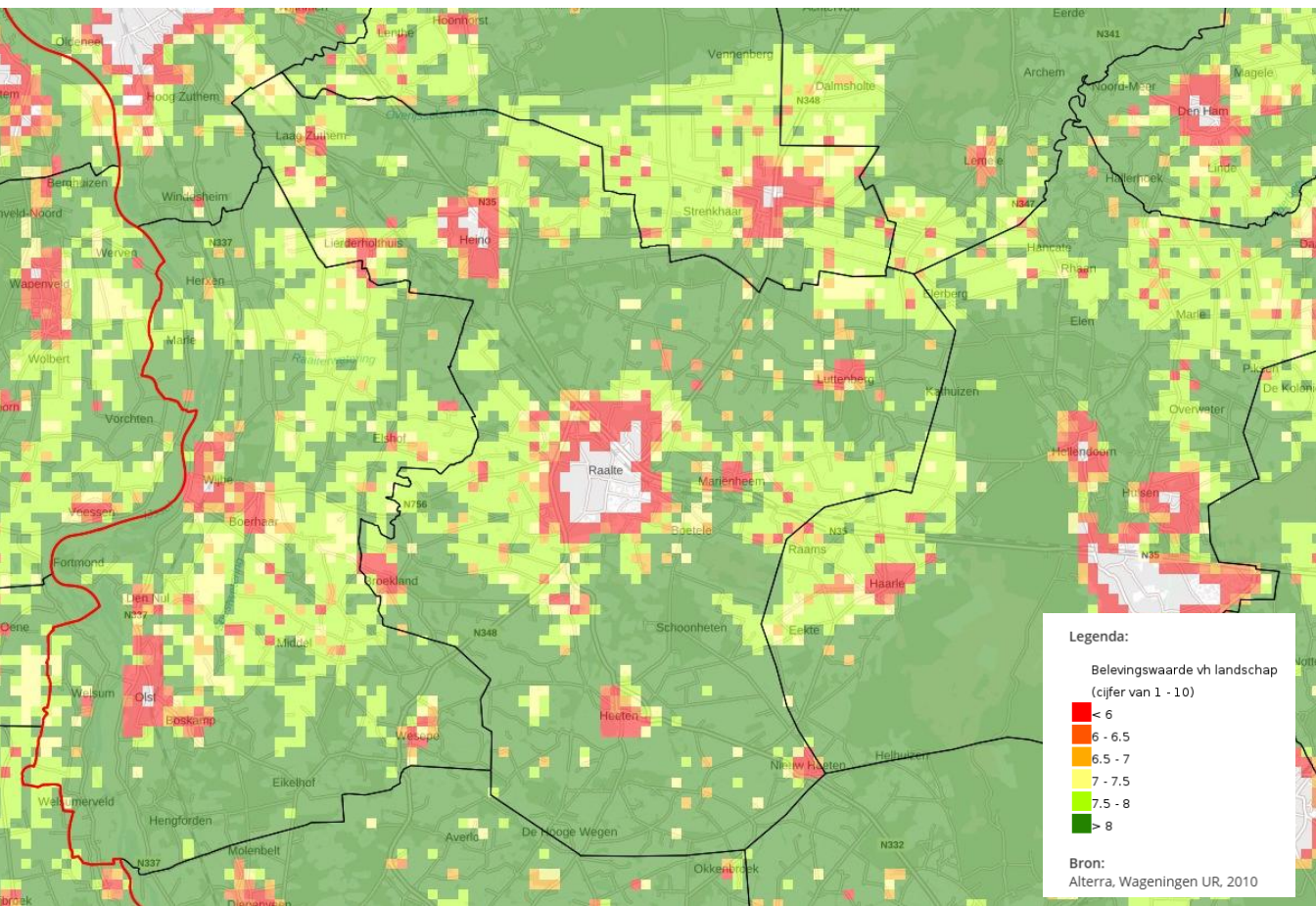
In Raalte is in het algemeen vraag en aanbod goed in balans.

Recreatie dichtheid verblijfsrecreatie

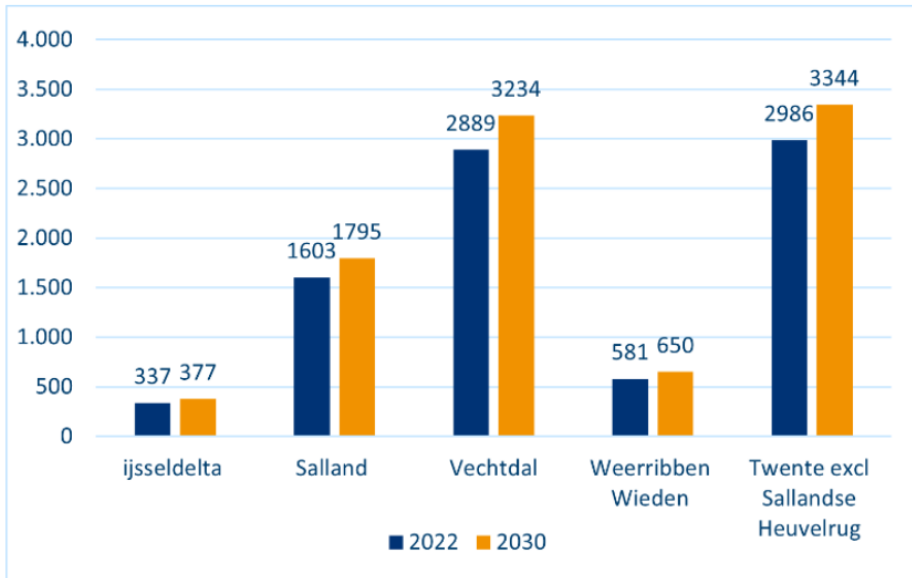
In Raalte is de dichtheid van verblijfsaccommodaties (waaronder hotels, campings, vakantieparken en b&b's) relatief laag. Zeker in vergelijking met de Twentse gemeenten. Logischerwijs is de dichtheid in de steden hoog door het grote aantal overnachtingsmogelijkheden en beschikbare bedden, vooral in hotels.

Recreatie aantrekkelijkheid landschap

De aantrekkelijkheid van het landschap heeft een sterke relatie met de waarde en de kansen van het gebied voor recreatie en toerisme. Deze kaart geeft een modelmatige voorspelling van hoe (visueel) aantrekkelijk Nederlanders het landschap in een gebied vinden. Het stedelijk gebied is hierin niet meegenomen. De landgoederenstrook en het zuidelijk deel van Raalte scoren hoog. Dat is verklaarbaar omdat de aanwezigheid van bos en landschapselementen over het algemeen hoog worden gewaardeerd.

Recreatie groei toerisme

Er is een toename aan toerisme en toeristische overnachtingen in Overijssel en ook in Salland, waar Raalte toe wordt gerekend. Voor Salland wordt een groei verwacht van 1,6mln naar +/- 1,8mln overnachtingen in 2030.

De stijging concentreert zich vooral op plekken waar nu ook al de grootste concentratie aan overnachtingen is. Dat komt door het sterke toeristische profiel van deze plekken en omdat daar al een verblijfsaanbod is dat door uitbreiding en verhoging van de bezettingsgraad (denk aan seizoensverlenging) ook in de groei kan voorzien.

Het is niet zeker of de toenemende vraag naar overnachtingen ook een ruimtevraag wordt. Dat hangt onder andere samen met:

- Het al dan niet omzetten van bestaande vakantieparken naar woningen;
- Trend van een extensieve en meer natuurinclusieve inrichting van terreinen (meer groen, minder plekken);
- Door flexibeler werken ook meer continue vrijetijd, dus meer spreiding in de tijd en minder piekperiodes.

Conclusies; wat zien we?

- In Raalte is de ruimte voor recreatie en de vraag naar ruimte redelijk in **balans**;
- Het buitengebied wordt steeds belangrijker als **uitloopgebied** voor inwoners, recreanten en toeristen, zeker als dorpen en steden blijven groeien en verdichten;
- Veel van de huidige verblijfsaccommodaties liggen in de gebieden die ook als aantrekkelijk worden beschouwd, maar er is **potentie** voor groei vanuit kwaliteit en waardering voor het landschap;
- De verwachte ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme kunnen een **bijdrage** leveren aan sociaalmaatschappelijke opgaven in het gebied, bijvoorbeeld:
 - als nieuwe functie in vrijkomende bebouwing of erfgoed;
 - in combinatie met te ontwikkelen mobiliteitsconcepten voor het landelijk gebied;
 - wederkerigheid en **samenhang** met de ontwikkeling van **natuur** (natuur kan recreatie faciliteren en omgekeerd)

Kernopgave recreatie

Hoe gaan we om met de **groeierende vraag** naar ruimte voor recreatie?

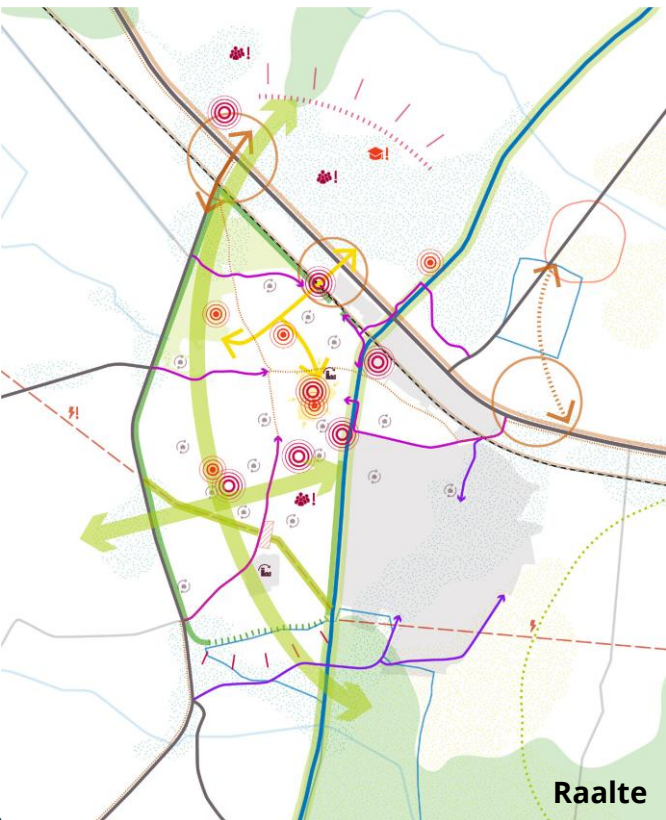
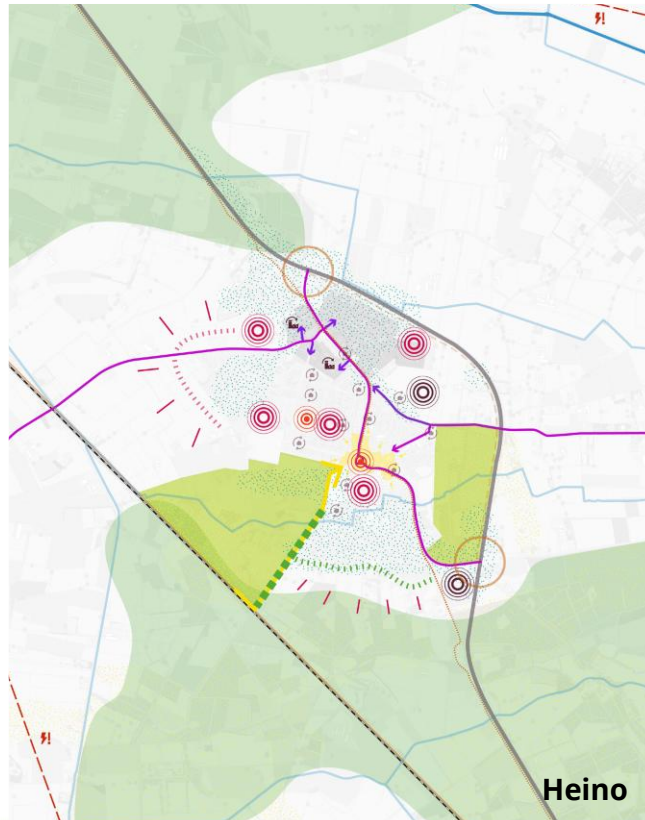
- Optimaal benutten van het landelijk gebied als uitloopgebied voor inwoners (spreiding en concentratie);
- Recreatie en toerisme ontwikkelen als sterke economische drager.

Opgave Wonen

Wonen groeibeelden

Om de woningbouwopgave een plek te geven kiest Raalte voor kerngebonden groei, met de meeste woningen in Heino en Raalte. Daarom zijn voor Raalte en Heino groeibeelden gemaakt. Een ondergeschikt aantal woningen kan een plek vinden in andere kernen/buitengebied.

NIEUW VERSTERKT
BESTAAND

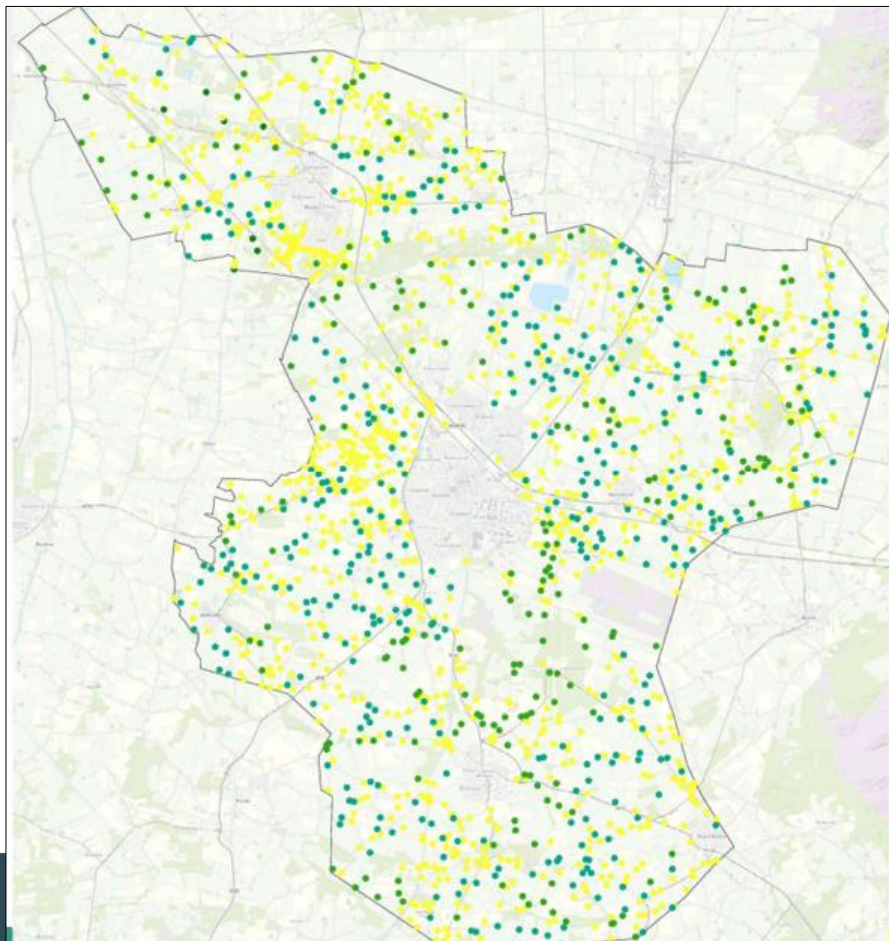

SLIM EN EFFICIËNT
RUIMTEGEBRUIK

KLIMAATBESTENDIG
EN DUURZAAM
ONTWIKKELEN

Wonen sterke spreiding buitengebied

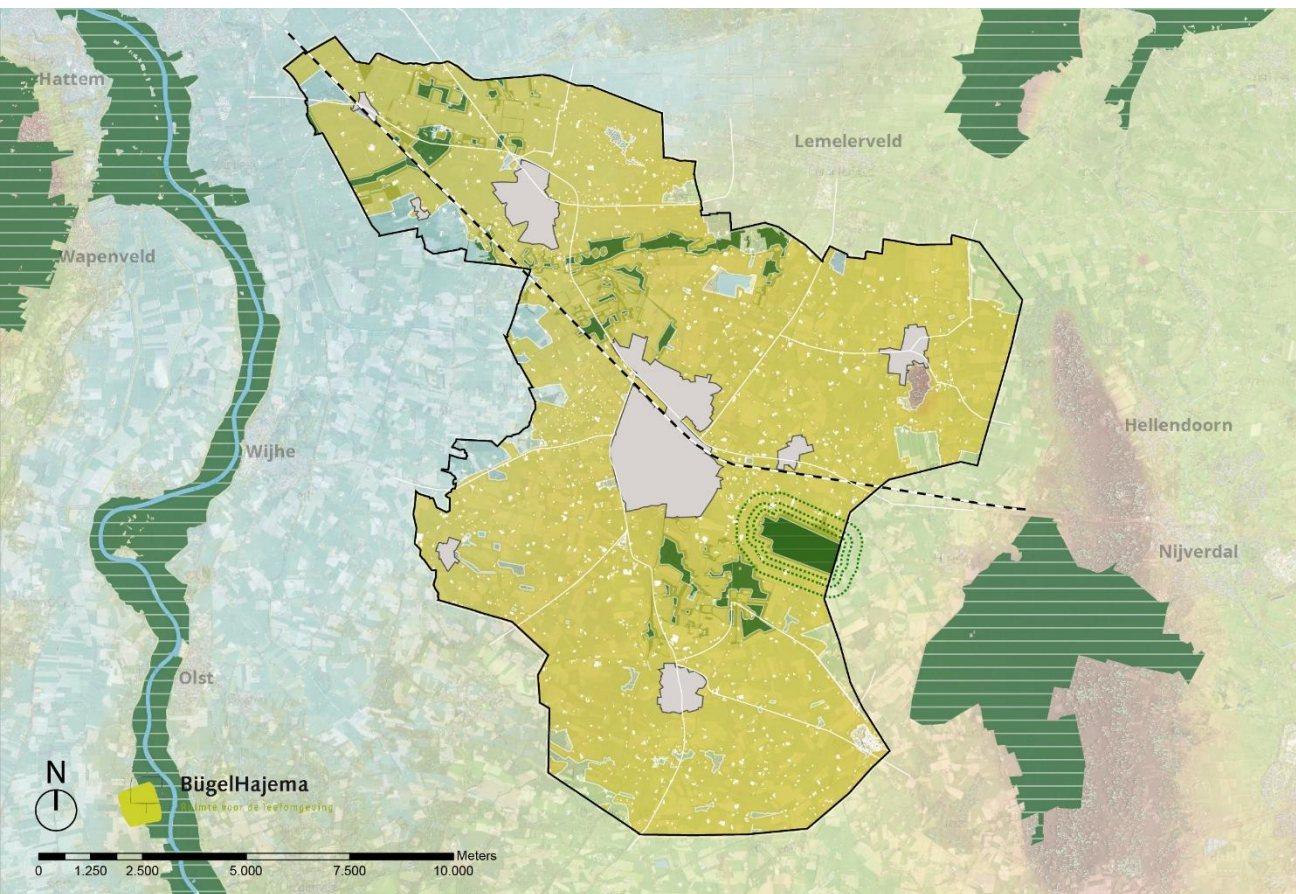

- Wonen
- Landbouw

In Raalte is een sterke mix van wonen en landbouw in het buitengebied. Deze mix is kenmerkend voor het buitengebied en ook een kwaliteit, maar tegelijkertijd een knelpunt uit het oogpunt van milieubelemmeringen.

Waar een mix van functies lange tijd juist een planologisch streven was, staan functies ook steeds vaker op gespannen voet. Goede combinaties en goede afspraken zijn nodig om voortdurende dilemma's en spanningen tussen belangen te voorkomen.

Wonen planologische belemmeringen

Deze kaart laat zien dat in het landelijk gebied veel milieuruimte 'bezet' is.

Uitgaande van een milieucontour van 50 meter rond agrarische bedrijven, zijn er maar enkele 'witte' vlekken zichtbaar.

Ter informatie en voor de beeldvorming zijn rond het Boetelerveld 3 contouren van een bufferzone getekend van 100 – 200 – 500 meter.

Conclusies; wat zien we?

- De **groeibeelden** van Raalte en Heino zullen rond deze kernen een ruimtebeslag vragen in het buitengebied.
- De sterke **spreiding** van agrarische bedrijven en hun milieucontouren zorgt ervoor dat een groot deel van het buitengebied niet 'hindervrij' is. Dit vraagt een passend antwoord op wat goede woon- en leefkwaliteit in het buitengebied moet zijn.
- De grote hoeveelheid woningen in het buitengebied in relatie tot de mogelijk vele agrarische ondernemers die stoppen vragen ook duiding op de **draagkracht van het landschap** in relatie tot het potentiële aantal woningen en op de uitstraling en het beheer van het landschap in de toekomst.

Kernopgave wonen

Hoe geven we vorm aan wonen in het buitengebied?

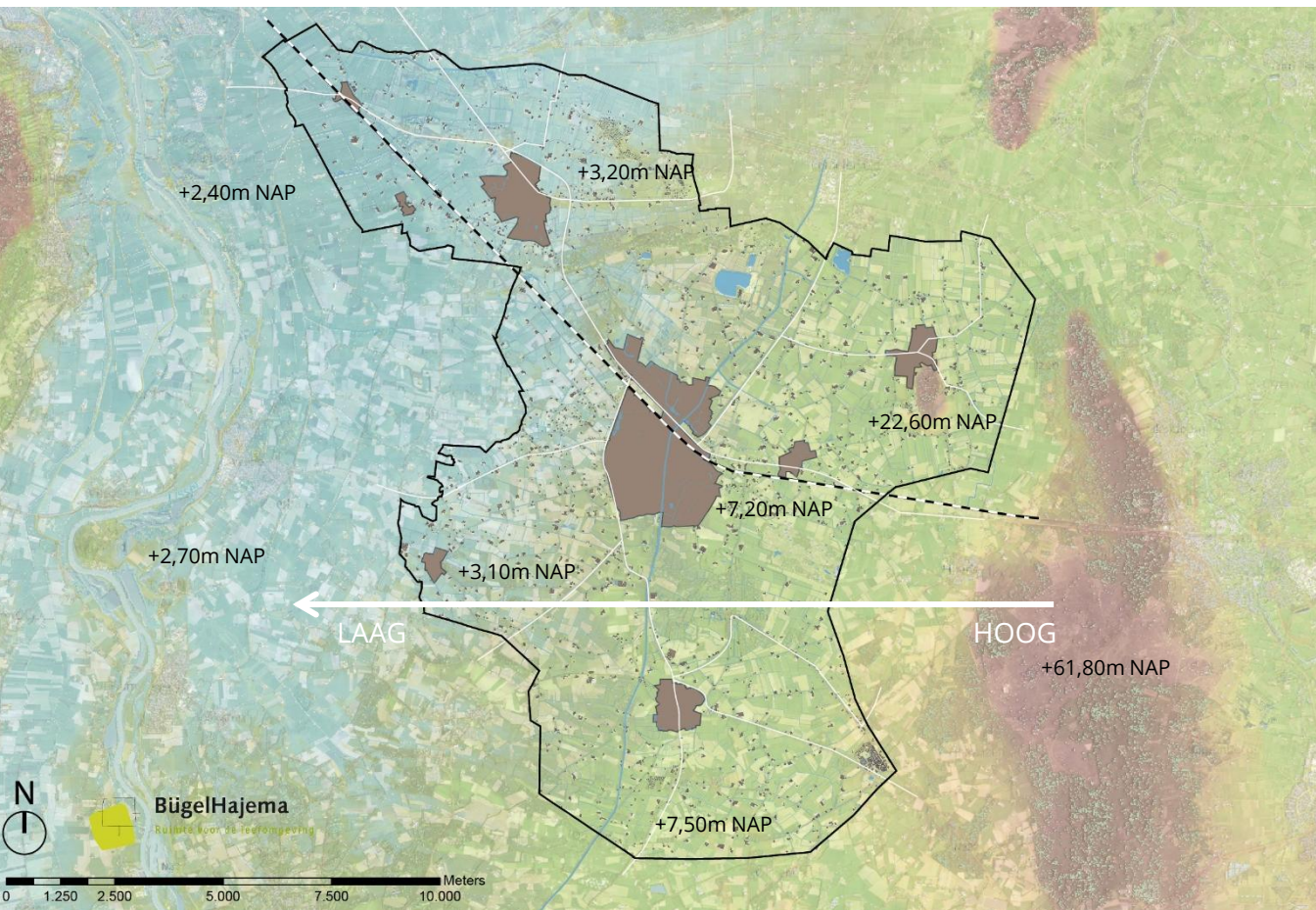
1. **Gestuurde groei** wonen in het buitengebied;
2. Meer **waarde** maken met wonen: koppelkansen met andere opgaven benutten en inzetten op differentiatie in type woningen.

Opgave Bodem en water

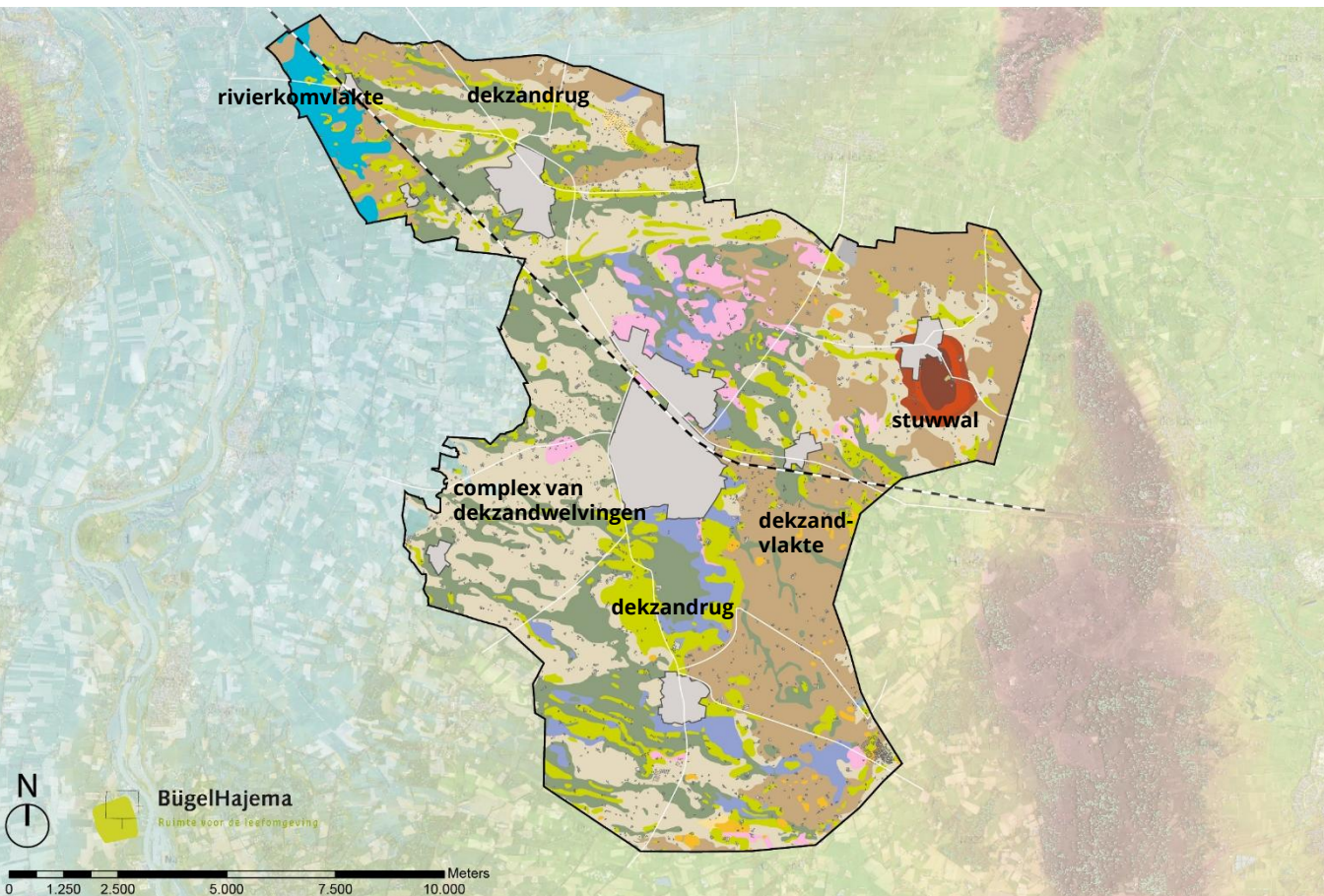

Bodem en water hoogtekaart

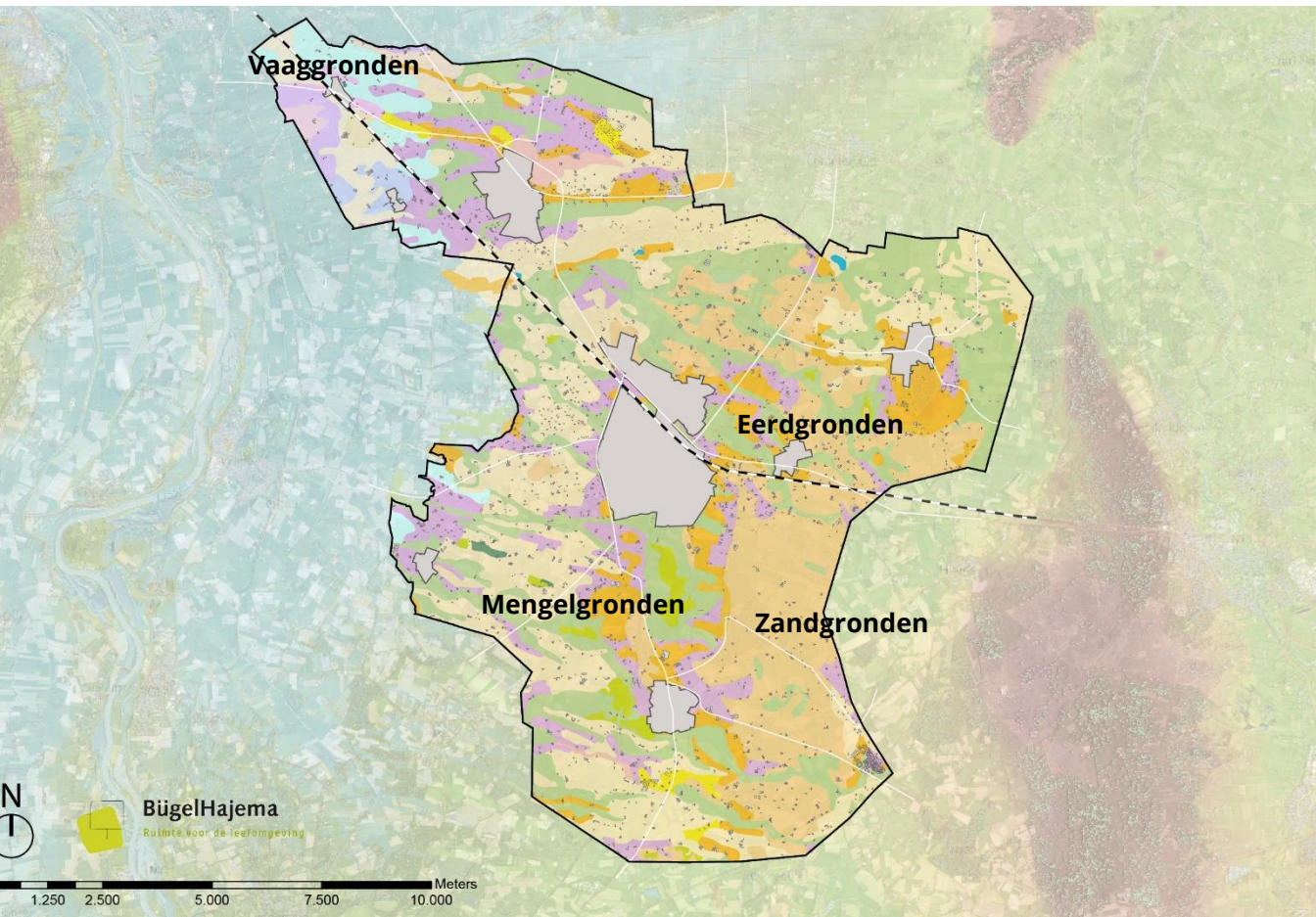
Op de hoogtekaart is goed te zien hoe Raalte op de overgang ligt van de hogere Sallandse Heuvelrug en de lager liggende IJsselvallei.

Bodem en water geomorfologie

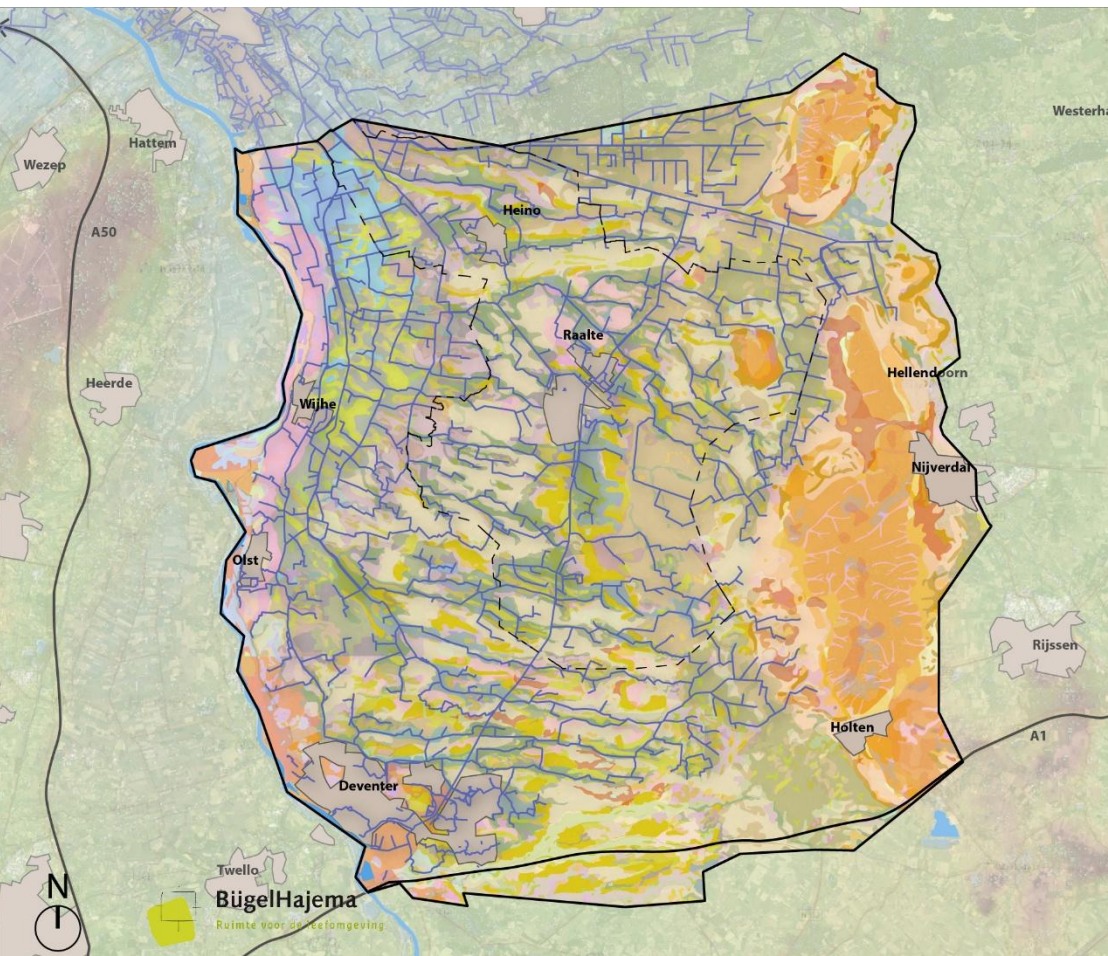
Raalte ligt op de overgang van de in de ijstijd ontstane Sallandse Heuvelrug en de IJsseldelta. In de geomorfologische kaart is dat goed zichtbaar. Een groot deel van Raalte is doorsneden met oost-west lopende beekdalen waarlangs aanvankelijk het smeltwater van de ijskappen richting het westen afwaterde. Nu zien we deze structuur nog steeds terug in de vorm van weteringen die een belangrijke rol vervullen in de afwatering van het gebied.

Bodem en water bodemsoorten

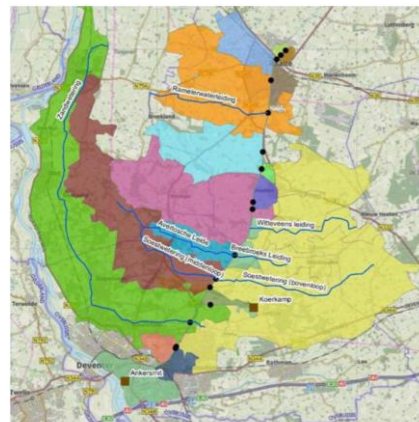

Ook in de bodemkaart is goed zichtbaar hoe Raalte op de overgang ligt van hoog naar laag. In het uiterste noordwesten zien we veel kalkrijke vaaggronden. Dit past bij een jong rivierkleilandschap. Aan de oostkant vinden we juist de zandgronden: veld- en holtpodzolgronden. Waar enken zijn ontstaan vinden we eerdgronden: zandgronden met een humusrijke bovenlaag. Op de plekken waar de invloed van de rivier minder is zien we zogenoemde mengelgronden. Hier ligt een laag(je) rivierklei op de dekzandgronden.

Bodem en water sturend

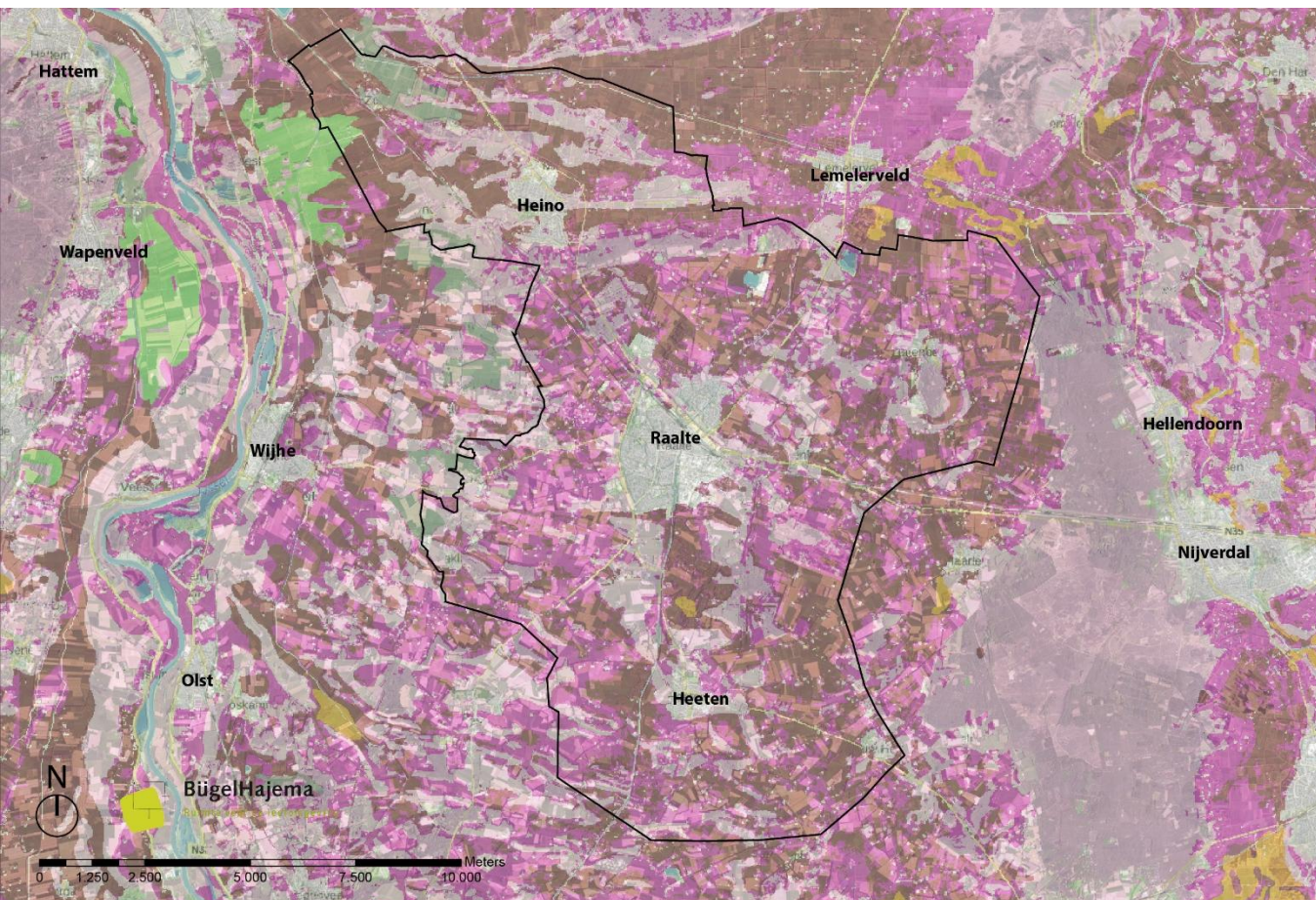

Op de schaal van Salland is goed te zien hoe het bodem- en watersysteem samenhangen. Kenmerkend zijn de oost-west lopende watergangen vanaf de flanken van de Sallandse Heuvelrug richting de IJssel. Opvallend is het Overijssels Kanaal dat haaks op deze watergangen staat.

Stroomgebieden die grond worden via het Overijssels Kanaal (Bron: WDOO)

Bodem en water bodemverdichting

Door ondergrondverdichting neemt het infiltratievermogen, de doorlatendheid en het vochtbergend vermogen van de bodem af. Ondergrondverdichting kan leiden tot wateroverlast door plasvorming. Omdat water versneld wordt afgevoerd ontstaat piekbelasting bij poldergemalen en kunnen laag gelegen gronden onderlopen.

Er is meer kans op afspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Een verdichte bodem zorgt ook dat gewassen oppervlakkig wortelen, waardoor ze water en stikstof in de bodem minder goed bereiken.

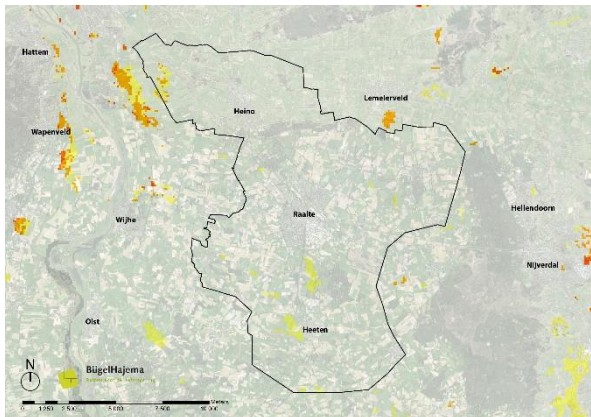
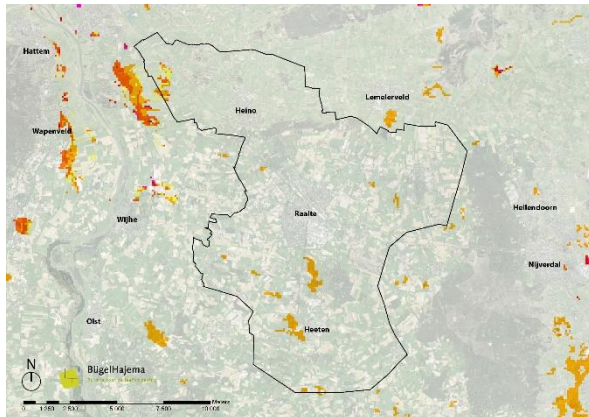
- Beperkt
- Matig
- Groot
- Zeer groot
- Beperkt door veenlagen
- Van nature dicht

Bodem en water bodemdaling

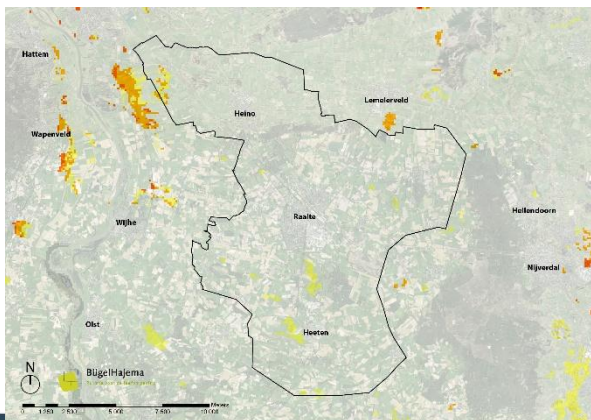
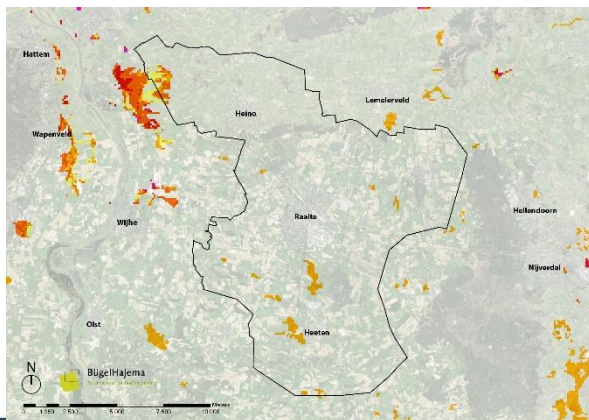
2050

2100

SCENARIO LAAG

SCENARIO HOOG

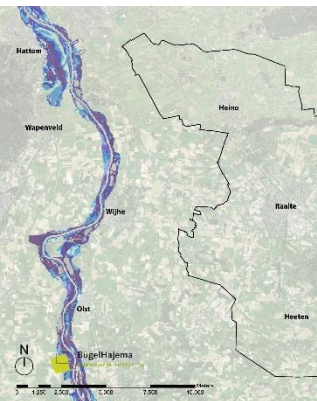
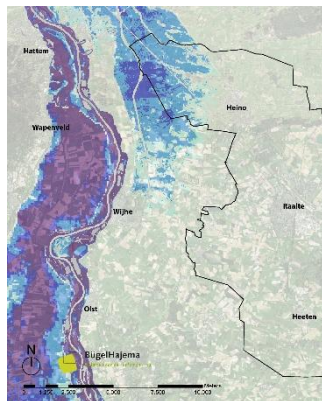
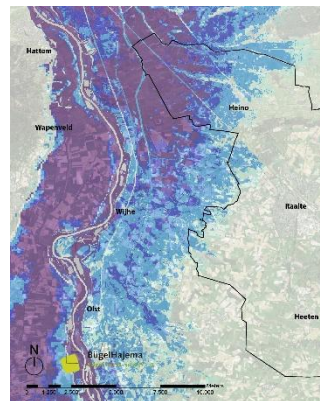
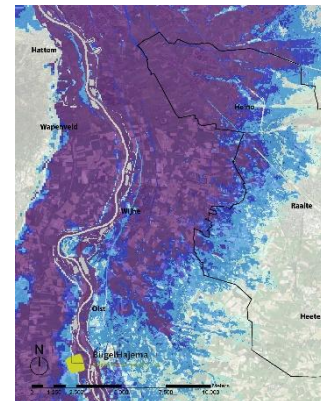

In de voorspellingen voor bodemdaling is in beeld gebracht wat de effecten van opwarming en verdroging zijn in combinatie met peilbeheer.

De lage scenario's gaan uit van beperkte opwarming in combinatie van peilfixatie. De hoge scenario's gaan uit van sterke opwarming en het mee laten zakken van het peil met de bodem (waardoor de bodem extra inklinkt). In Raalte speelt deze ontwikkeling vooral in het noordelijkste puntje.

- Geen voorspelling mogelijk
- Verwaarloosbaar (<3cm)
- Beperkt (3-10cm)
- Matig (10-20cm)
- Vrij sterk (20-40cm)
- Sterk (40-60cm)
- Zeer sterk (>60cm)

Bodem en water overstromingsrisico

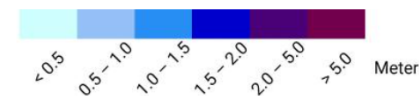

- Grote kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 10 jaar overstroomt.
- Middelgrote kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 100 jaar overstroomt
- Kleine kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 1000 jaar overstroomt
- Bijzonder kleine kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 100.000 jaar overstroomt

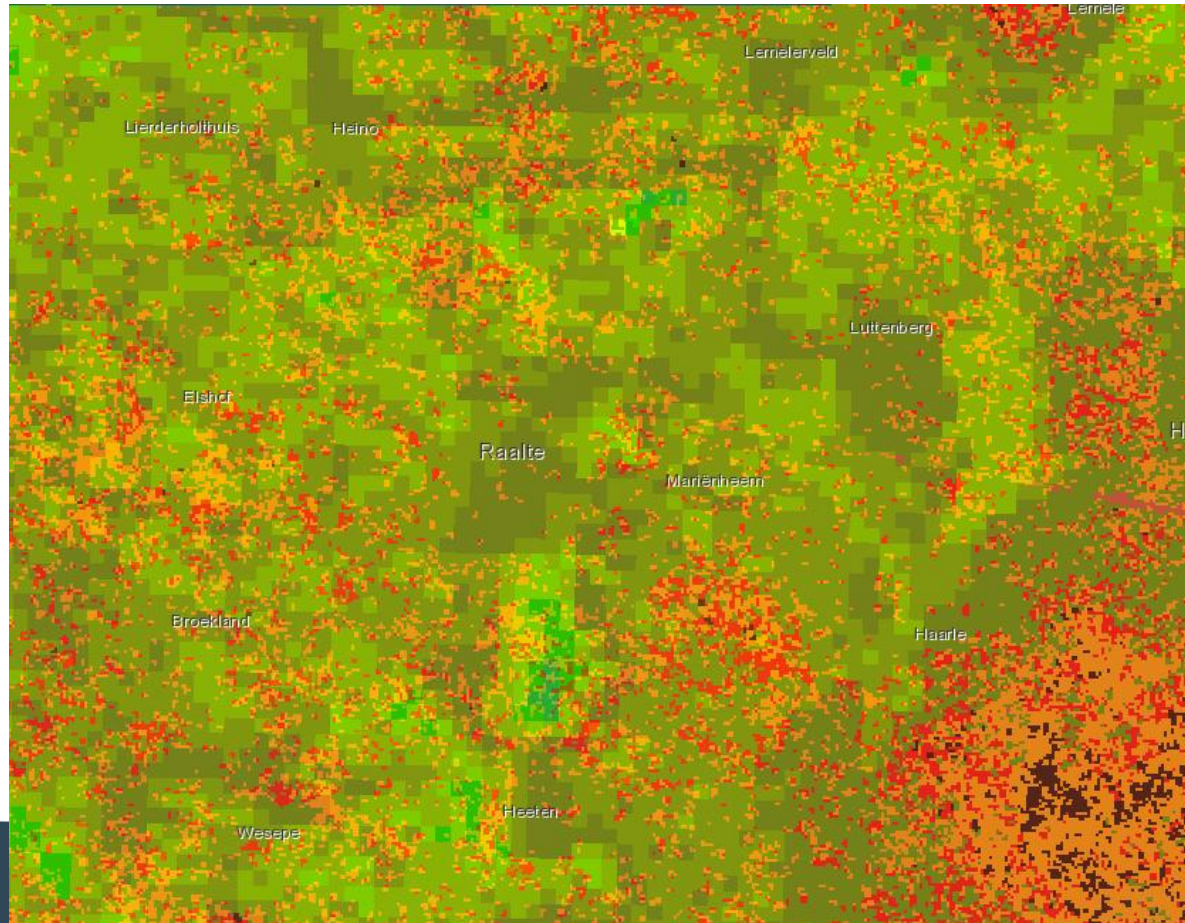
Grote kans

Het overstromingsrisico voor Raalte is beperkt en is gekoppeld aan de IJssel. Er is in het noordelijke deel een middelgrote kans dat het gebied 1x per 100 jaar overstroomt.

Zeer kleine kans

Bodem en water bodemdaling en laagste grondwaterstand

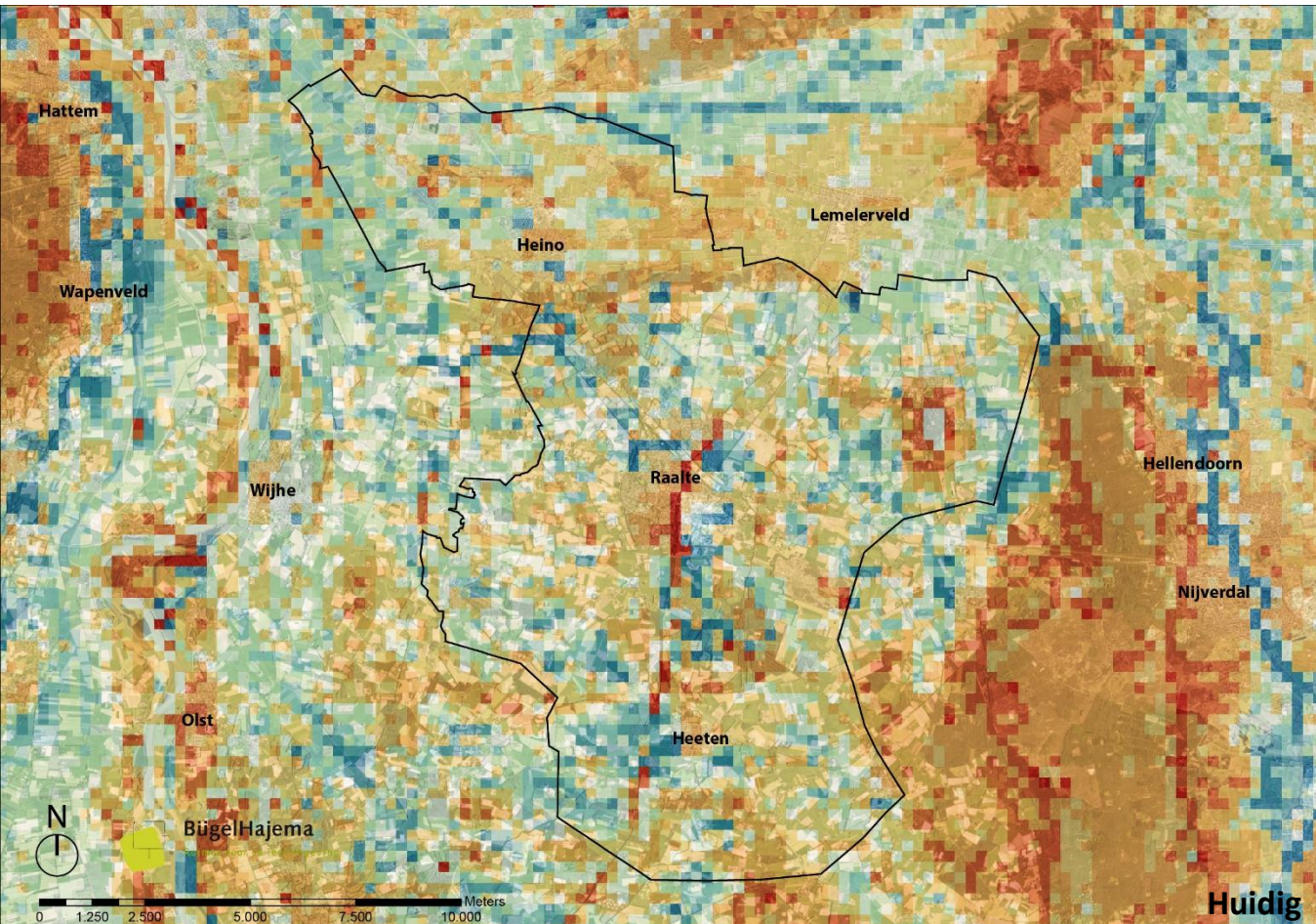
Er is een relatie tussen de voortgaande bodemdaling in de afgelopen jaren en de laagste grondwaterstanden in een extreem droog jaar. Waar de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) laag is, daalt de bodem relatief het meest.

signaalkaarten bodemdaling okt'16-okt'18

signaalkaart bodemdaling okt'16-okt'18

- weinig daling
- structurele significante daling van mei'15 tot okt'18
- significante daling (meer areaal tov rode klasse)
- veel daling

Bodem en water kwel en wegzijging

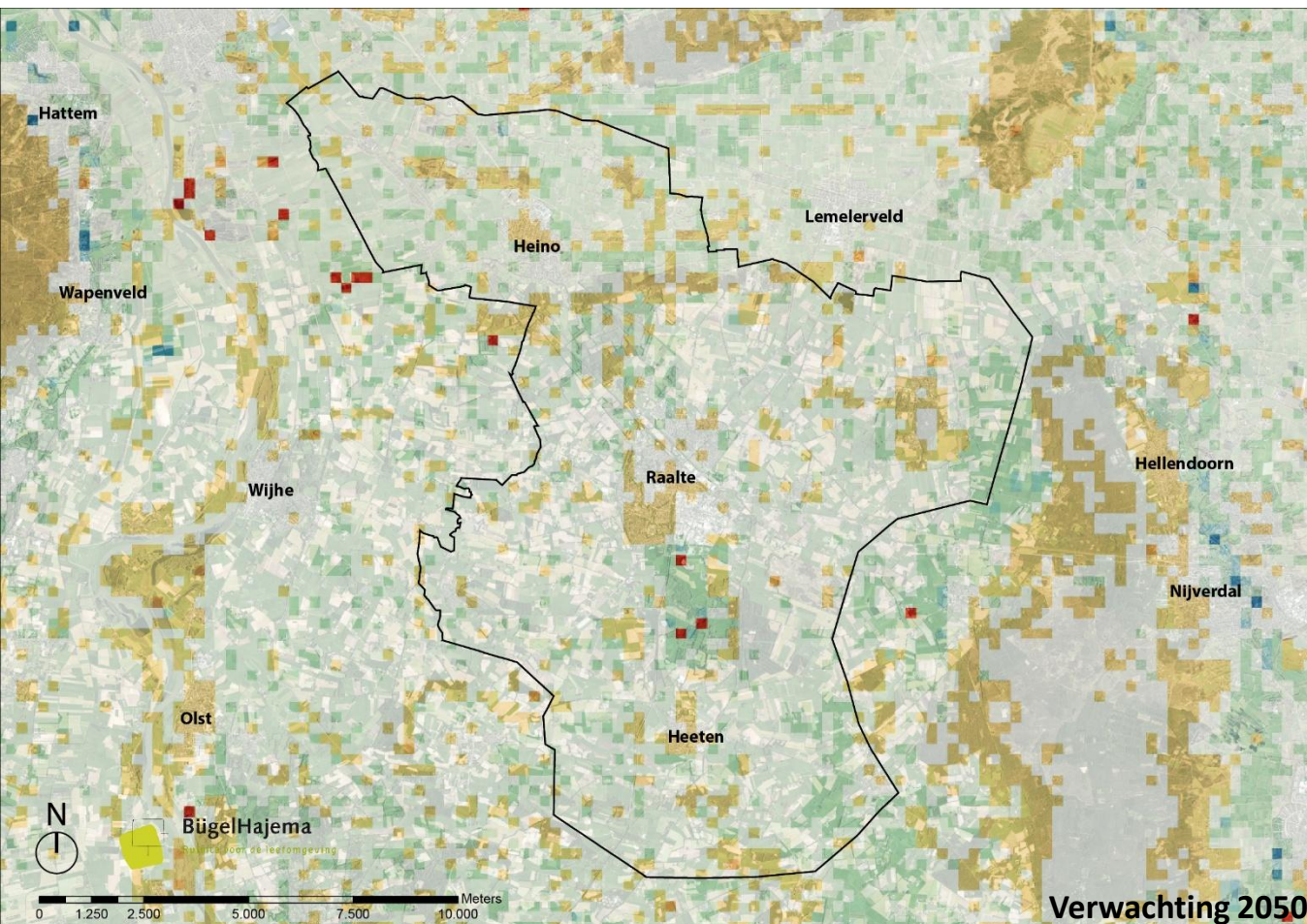

Op de hoge zandruggen zakt de neerslag in de grond. Het water kwelt op aan de flanken van de rug en op enige afstand in de zone tussen Raalte en Heeten.

Legenda:

- Sterke kwel (>2 mm/dag)
- (1-2 mm/dag)
- (0,5-1 mm/dag)
- Enige kwel (0,1-0,5 mm/dag)
- Geen of weinig flux
- Enige wegzijging (0,1-0,5 mm/dag)
- (0,5-1 mm/dag)
- (1-2 mm/dag)
- Sterke wegzijging (>2 mm/dag)

Bodem en water kwel en wegzijging

Klimaatverandering zorgt voor een versterkte werking van het watersysteem. Dit leidt ertoe dat:

- de wegzijging op de heuvelrug en de kwel aan de flanken toeneemt;
- net als de kwel in de middenzone, met name tussen Raalte en Heeten (mogelijk als gevolg van moerige (veen) gronden in de bovenlaag van de bodem.

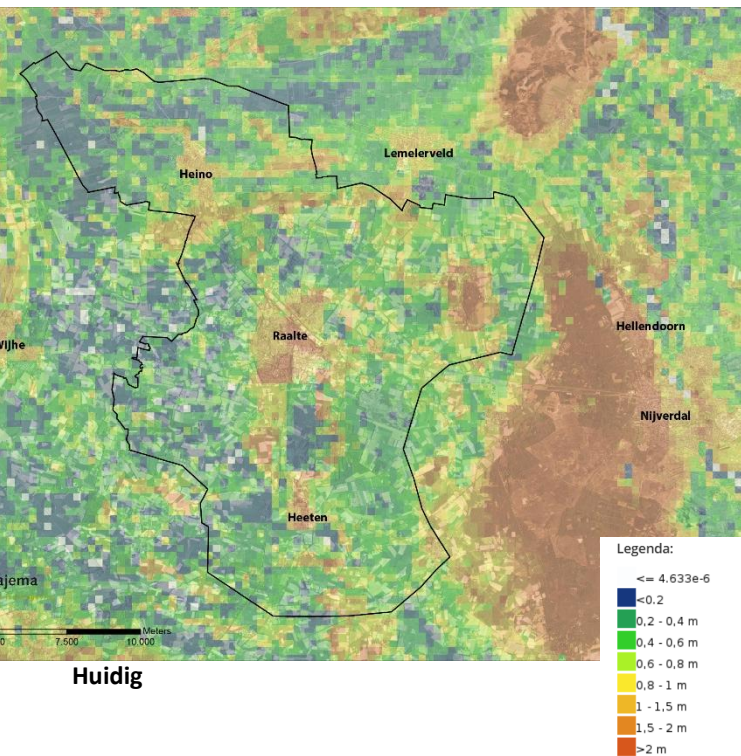
Legenda:

■ Duidelijke toename wegzijging (>1mm/dag)	(0,5-1mm/dag)
■ Enige toename wegzijging (0,1-0,5mm/dag)	■ Geen duidelijke ontwikkeling
■ Enige toename kwel (0,1-0,5mm/dag)	■ (0,5-1mm/dag)
■ Duidelijke toename kwel (>1mm/dag)	

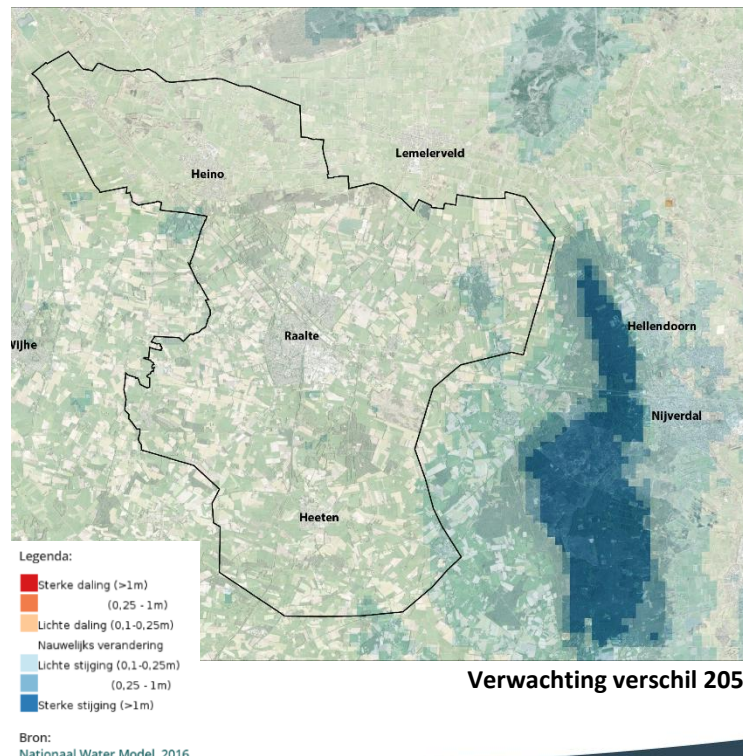
Bron:

Nationaal Water Model, 2016

Bodem en water hoogste grondwaterstanden

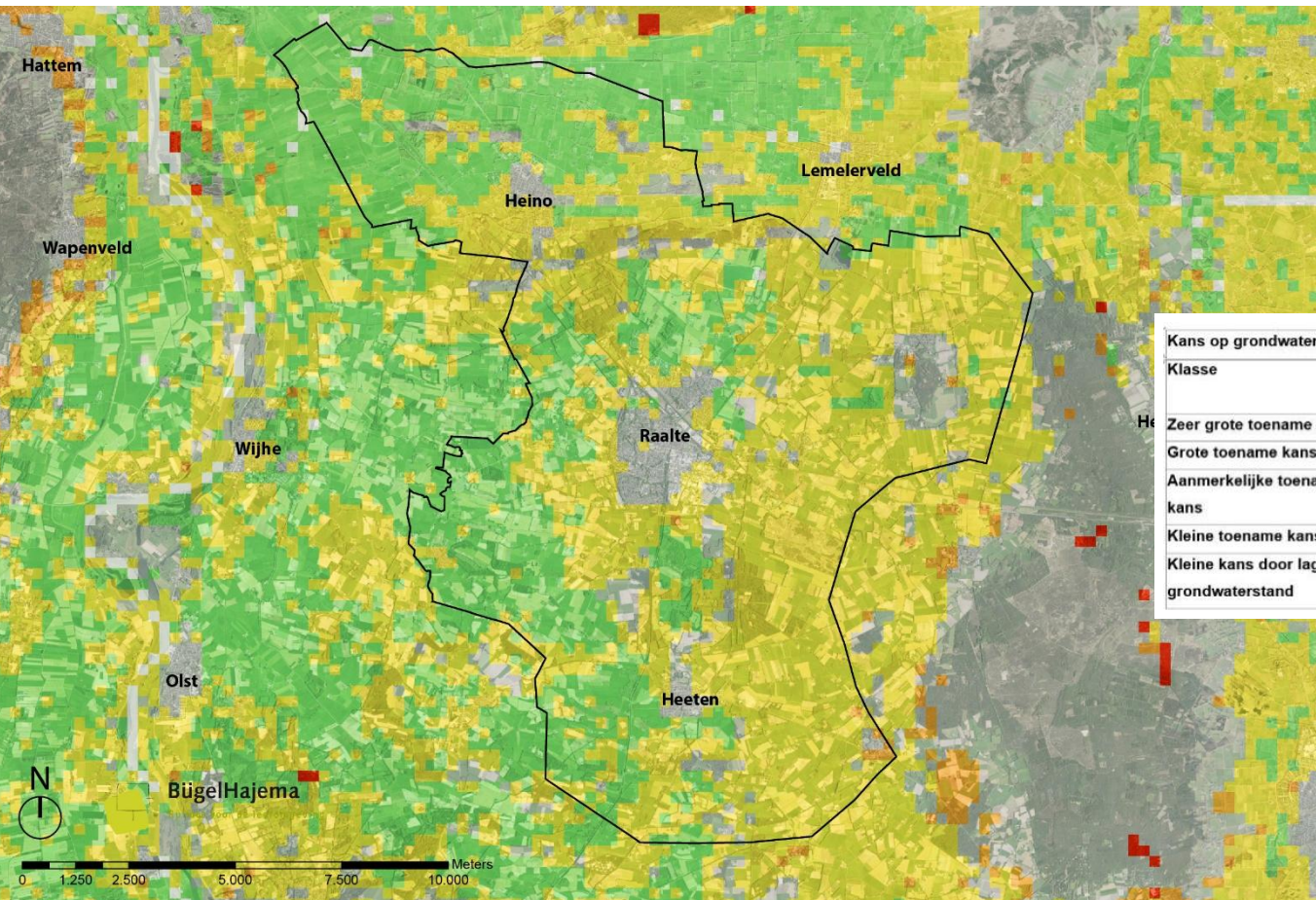
Huidig

Verwachting verschil 2050

Door toename van neerslag in de winter is er een sterke kans op stijging van de gemiddeld hoogste grondwaterstanden op de hoge zandruggen. Dat komt omdat juist daar veel grondwater wegzijgt in de bodem. De overlast is echter beperkt vanwege de gemiddeld lage grondwaterstand.

Bodem en water overlast door hoge grondwaterstand

Het oostelijk deel van Raalte heeft wel een toenemend risico op grondwateroverlast. Dat komt omdat de huidige GHG hier hoog is en er sprake is van kwel. Het risico is een stijging van de GHG van 20-50cm.

Kans op grondwateroverlast 2050

Klasse	Grondwater stijging landelijk (m)	Grondwaterstijging stad (m)	Grondwaterdiepte (m)
Zeer grote toename kans	>0,5	>0,3	<1,1
Grote toename kans	0,2-0,5	0,1-0,3	<1,1
Aanmerkelijke toename kans	0,05-0,2	0,03-0,1	<1,1
Kleine toename kans	<0,05	<0,03	<1,1
Kleine kans door lage grondwaterstand			>1,1

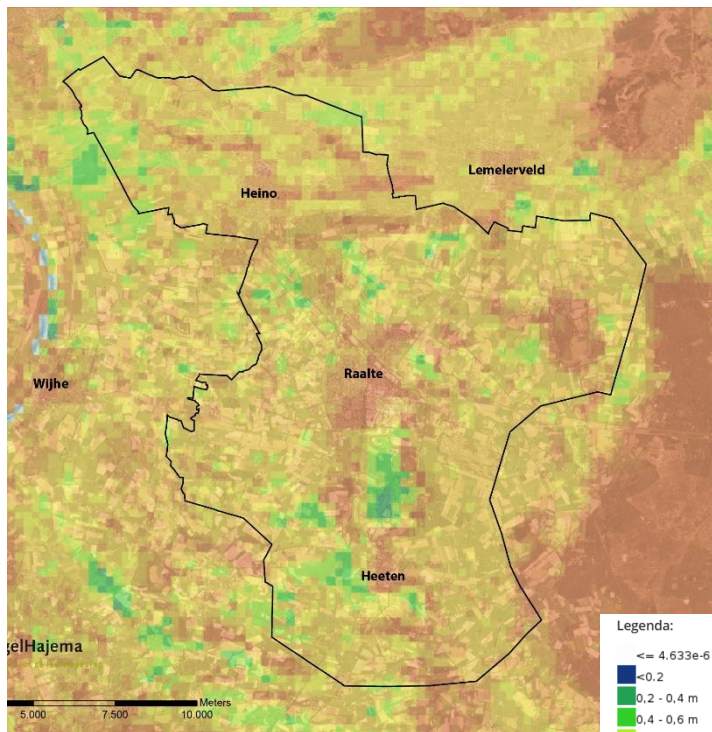
Legenda:

- Kleine kans door lage grondwaterstand
- Kleine toename kans
- Aanmerkelijke toename kans
- Grote toename kans
- Zeer grote toename kans

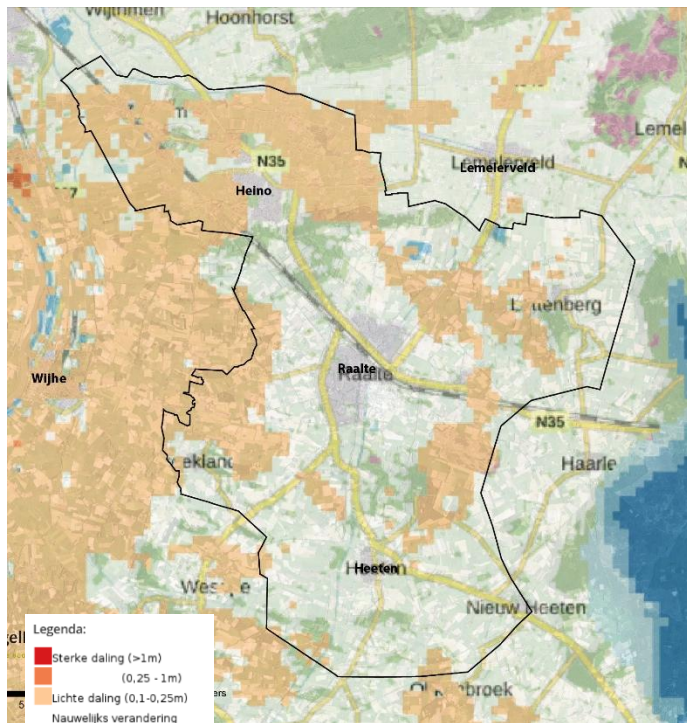
Bron:

Deltares / Nationaal Water Model,
2016

Analyse grondwaterstanden GLG

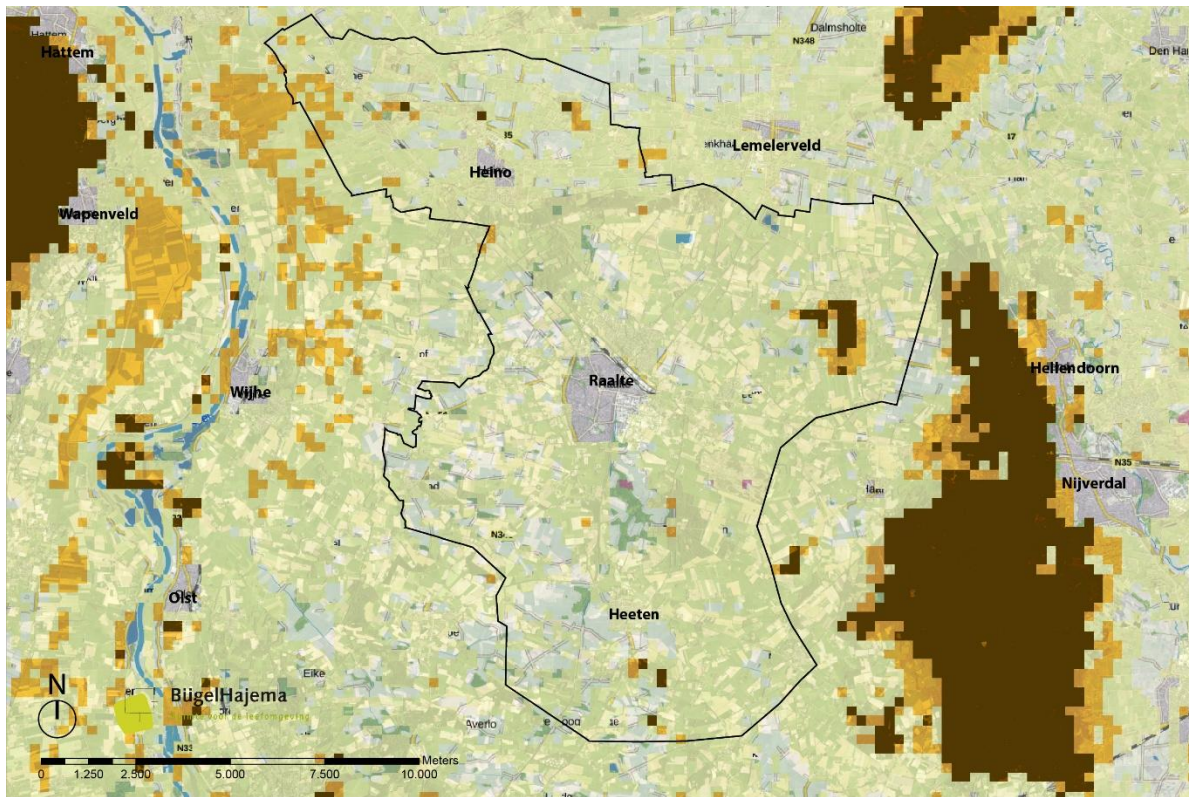
Huidig

Verwachting verschil 2050

Meer en langere periodes van droogte hebben invloed op de GLG die we vooral in de zomer/begin najaar vinden. De GLG daalt met name in het westelijk deel van de gemeente. Op de heuvelrug stijgt de GLG, omdat de GLG hier al laag is en de verdamping weinig invloed heeft op dit diepe grondwater dat toeneemt als gevolg van een toenemend neerslagoverschot.

Bodem en water droogtestress

De droogtestress geeft weer wat het risico is van een uitdrogende bodem op de gewasopbrengsten in een gebied. In bodems met een grovere structuur, zoals zandbodems, waar het water gemakkelijk in wegzijgt is het risico op uitdroging (en dus gewasderging) groot.

Legenda:

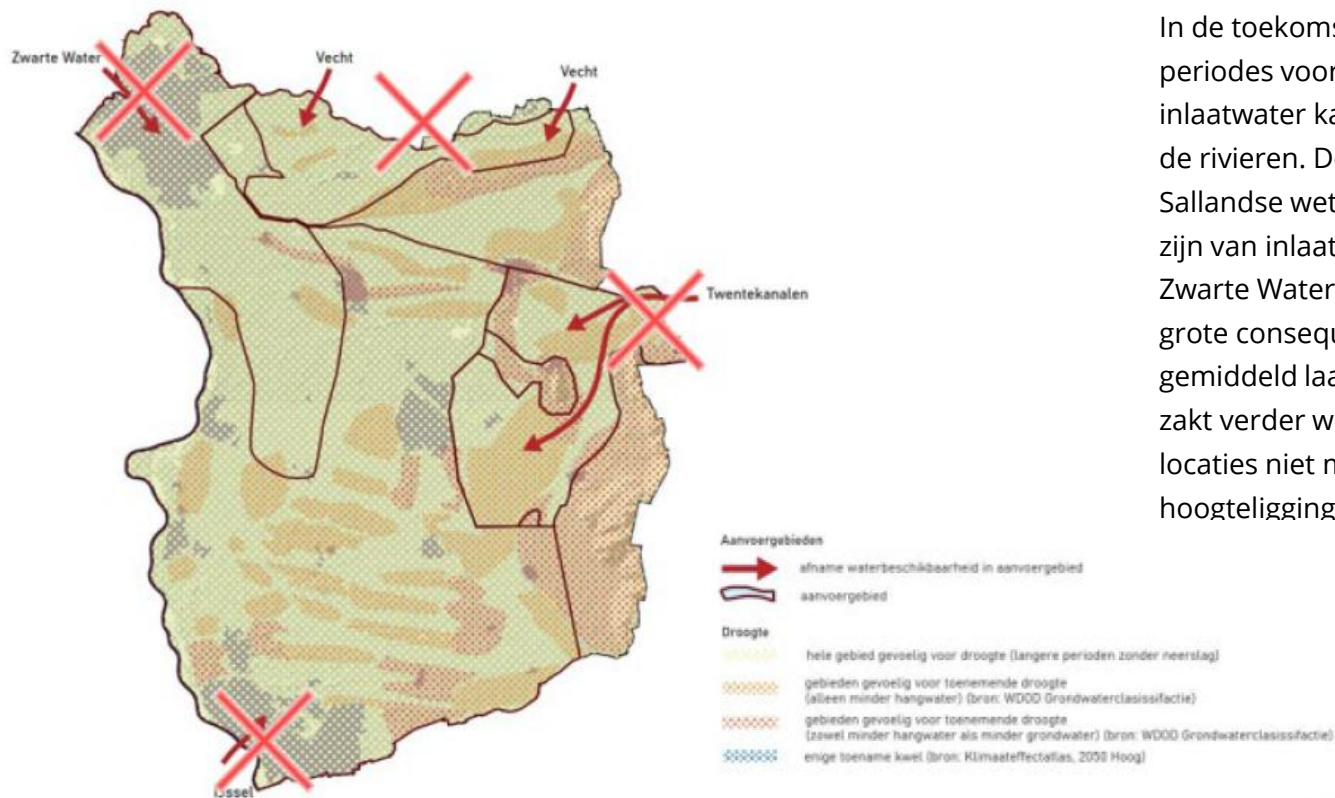

- Laag (jaarlijkse opbrengstderving <10% bij gras)
- Matig (jaarlijkse opbrengstderving 10%-20% bij gras)
- Hoog (jaarlijkse opbrengstderving >20% bij gras)

Bron:

KWR water, 2017

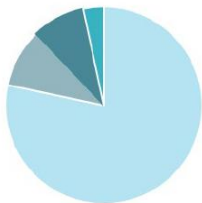
Bodem en water watertekort

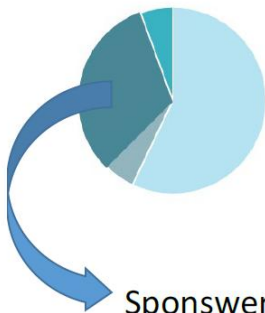
In de toekomst zullen er steeds vaker periodes voorkomen waarin er geen inlaatwater kan worden aangevoerd vanuit de rivieren. Doordat grote delen van de Sallandse weteringen in de zomer afhankelijk zijn van inlaatwater uit de IJssel, Vecht, Zwarte Water of Twentekanaal heeft dit grote consequenties voor dit gebied. De gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) zakt verder weg en aanvoer is op enkele locaties niet mogelijk vanwege de hoogteligging.

Bodem en water sponswerking bodem

Instroom

Uitstroom

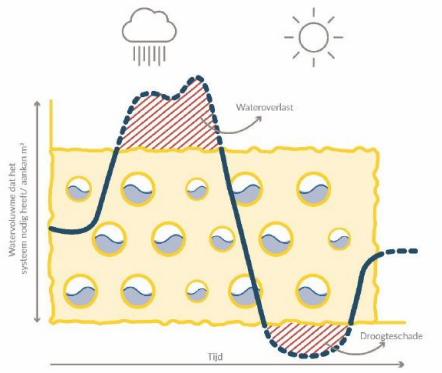

Sponswerking

Hoe meer het bodem- en watersysteem water kan vasthouden, des te beter dat is in tijden van droogte. We noemen dat de sponswerking van de bodem.

Sponsprincipes Sallandse Weteringen

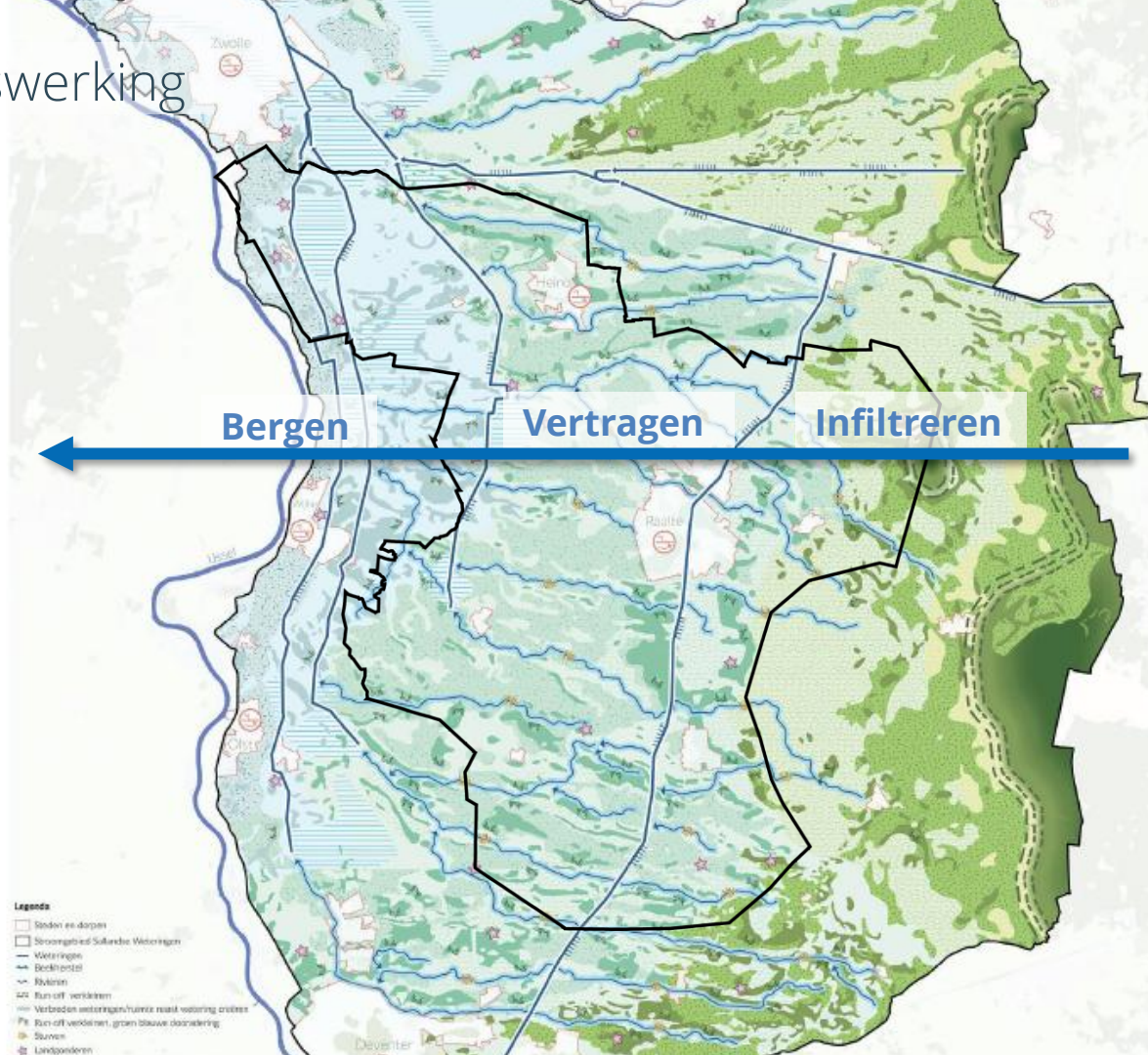
1. Houd een druppel zo lang mogelijk en zo hoog mogelijk vast
2. Vertraag de afvoer via oppervlaktewater (beekdalen en weteringen)
3. Vergroot het bergend vermogen van oppervlaktewater en directe omgeving
4. Creëer ruimte voor waterretentie in laaggelegen delen

Bodem en water sponswerking

Voor een goede sponswerking wordt de hellende ligging van het gebied optimaal benut. Grofweg zijn er 3 zones te onderscheiden.

1. Op de hogere gronden in het oosten kan het water meer worden vastgehouden;
2. In het middendeel kan het water nog meer vertraagd worden afgevoerd;
3. In het laagste, westelijke deel kan het water worden opgevangen en uiteindelijk afstromen.

Conclusies; wat zien we?

- De ligging van de gemeente op de **overgang** van Sallandse Heuvelrug naar IJsselvallei zorgt voor **verschil**: in bodem, in water en in risico's.
- In het noordelijk deel van de gemeente is het grootste overstromingsrisico. Bodemdaling kan dit risico versterken.
- Klimaatverandering versterkt de **extremen van kwel en wegzijging**. In de late winter kan dit leiden tot grondwateroverlast in het oostelijk deel van de gemeente. Meer kwel leidt tot een hogere grondwaterstand, die in die periode al hoog is. Gronden zullen daardoor natter worden en langer nat zijn. Dat kan van invloed zijn op de bewerkbaarheid. Bovendien kan het consequenties hebben voor funderingen, kruipruimtes die op de huidige/vroegere GHG zijn berekend.
- Klimaatverandering kan vooral in de zomer ook leiden tot **langere en meer periodes van droogte**. Het risico op uitdrogen van de bodem en daarmee opbrengstenderving van gewassen is aanzienlijk in het westelijk deel van de gemeente. In lange periodes van droogte drogen de kwelstromen op in dit deel van de gemeente en daardoor daalt de grondwaterstand aanzienlijk.
- Door langere periodes van droogte in de zomermaanden zal steeds vaker minder **inlaatwater** vanuit de rivieren beschikbaar zijn. De weteringen zijn in grote mate afhankelijk van dit inlaatwater in de zomermaanden. De weteringen komen dan droog te staan. Dat heeft grote impact op de mogelijkheden voor (hoogproductieve) landbouw. Er is geen (beregennings)water beschikbaar.
- Grote perioden van droogte hebben ook gevolgen voor de natuur. Op de hoge gronden waar natuur afhankelijk is van **hangwater** kan een uitdrogende bodem onherstelbare schade opleveren. Dit speelt o.a. rond de landgoederen.

Kernopgave bodem en water

Hoe maken we ons buitengebied klimaatadaptief?

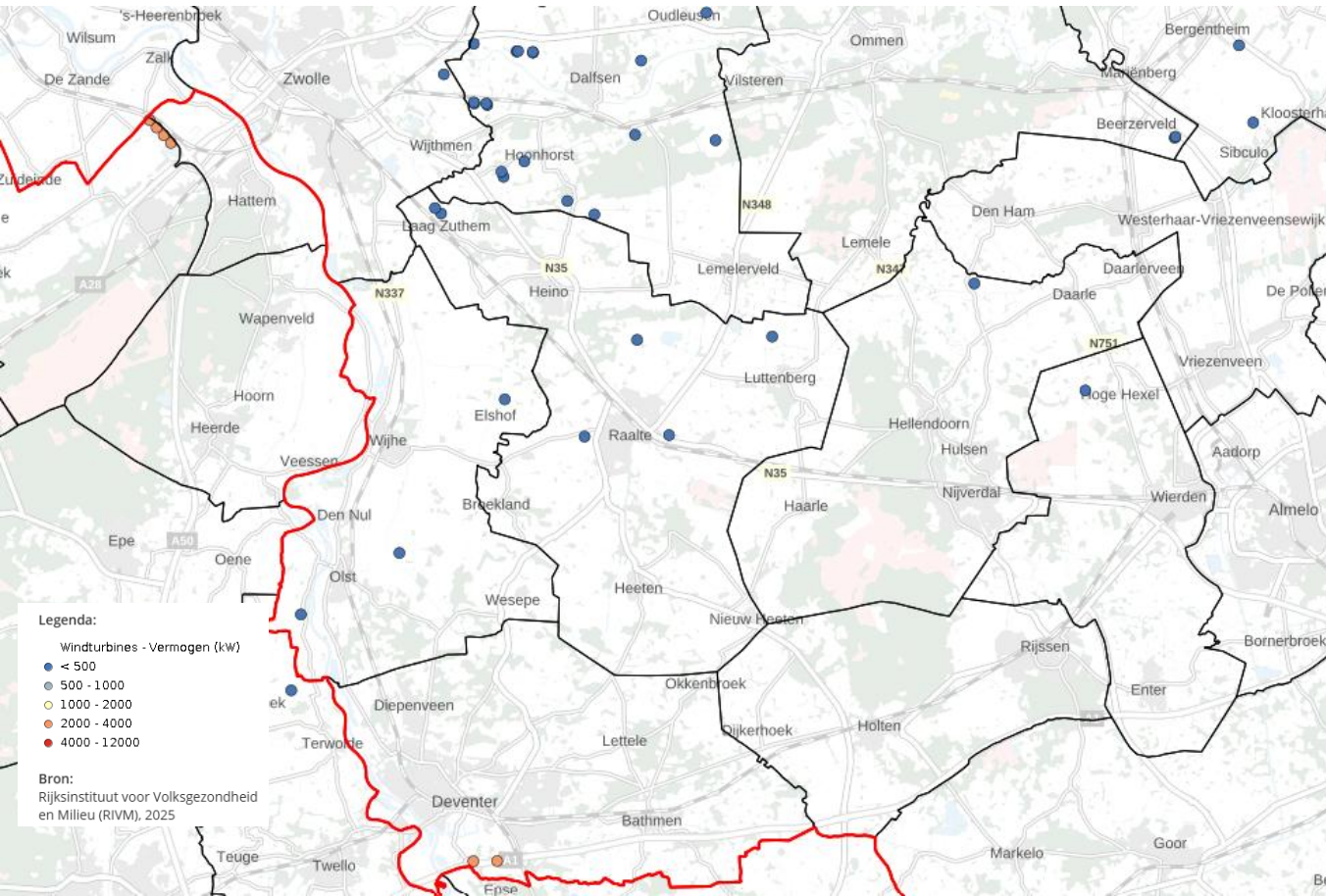
1. Beter benutten natuurlijk systeem;
2. Vergroten **sponswerking** van de bodem.

Opgave Energie

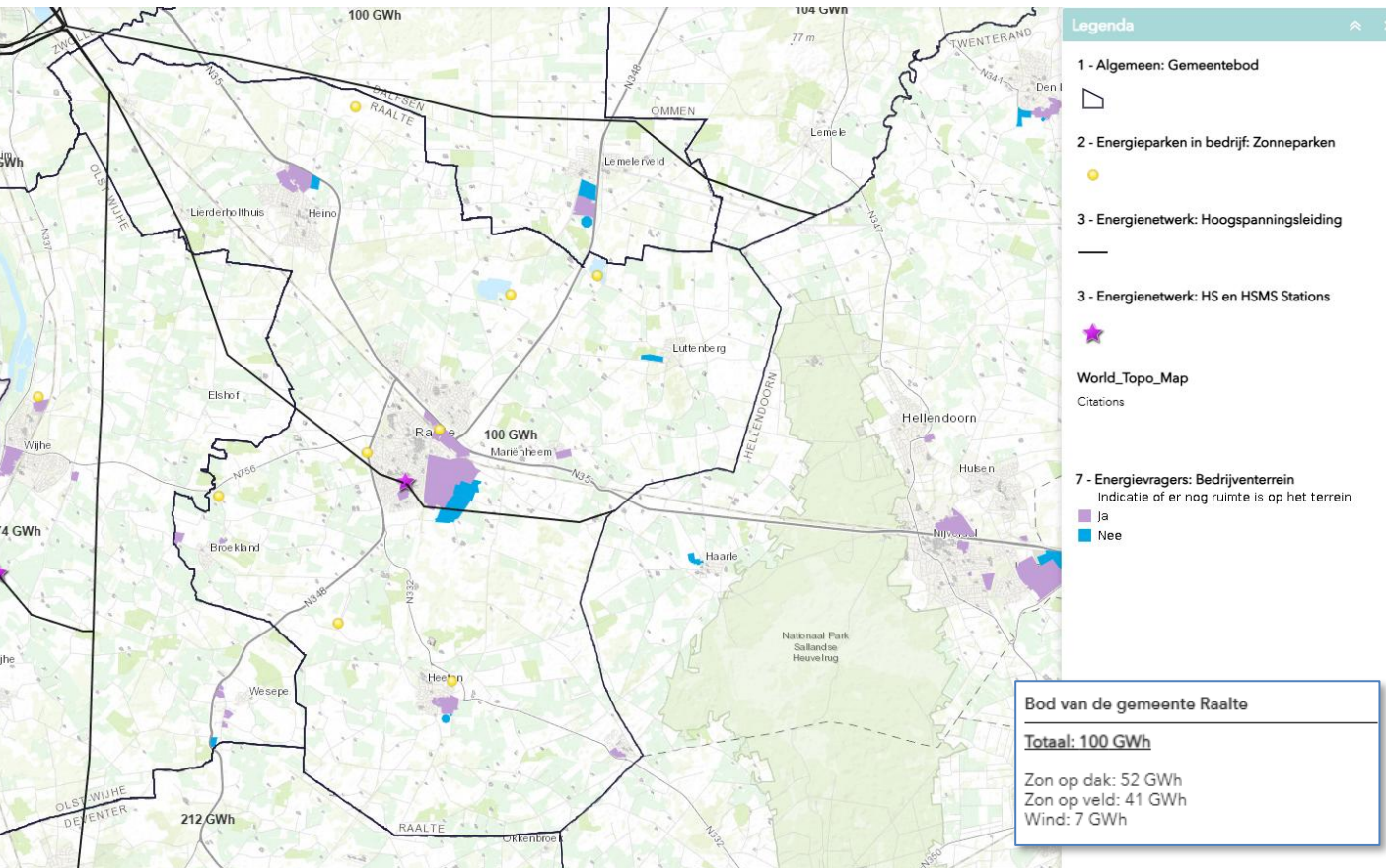
Energie wind

In Raalte staan enkele kleinere windturbines met een ashoogte van 15-18 meter. Deze windturbines staan in de noordelijke helft van de gemeente.

De provincie Overijssel heeft voorkeursgebieden aangewezen voor grootschalige windenergie. Raalte hoort niet bij deze voorkeursgebieden. Voor Raalte zijn geen specifieke afspraken gemaakt, waardoor het hele grondgebied beschikbaar blijft voor hoge(re) windturbines binnen de geldende regels.

Energie RES

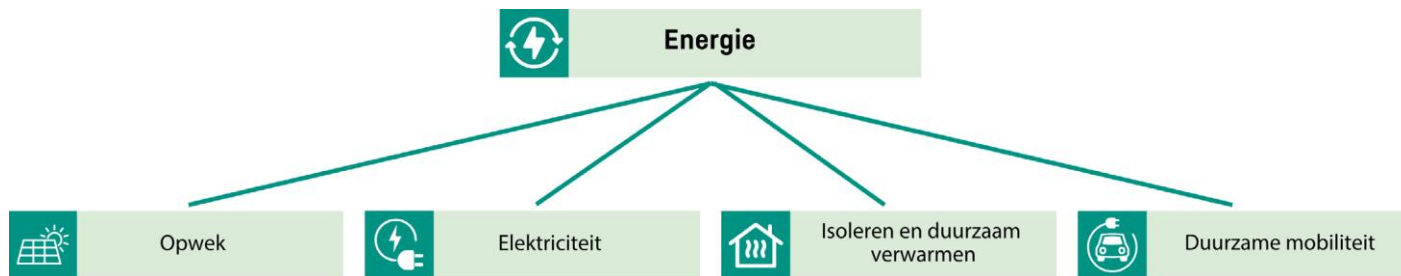
In het kader van RES1.0 heeft Raaalte destijds een bod gedaan voor een totale opwek van 100GWh.

De gemeente heeft ervoor gekozen om in haar Beleidsplan Duurzaamheid deze 100Gwh als eigen doelstelling over te nemen. Daarin worden ook de zonnedaken meegerekend.

De provincie staat nieuwe zonneparken op natuur- en landbouwgrond niet toe.

Conclusies; wat zien we?

- De ontwikkelingen op het gebied van energie zijn **dynamisch** en met grote **onzekerheid** omgeven;
- De mogelijkheden voor duurzame energie worden in grote mate bepaald door het **Rijk** en de **provincie**. Ook de opgave voor duurzame energie is niet goed te bepalen door verschuivende denklijnen bij het Rijk (bijvoorbeeld wel of geen kerncentrales). Daardoor is het moeilijk in te schatten of en welk **ruimtebeslag** met de opwek van duurzame energie gepaard gaat op de langere termijn.
- De gemeente zoekt ruimte voor 100GwH duurzame energie. In welke vorm is nog onduidelijk, omdat zon-op-land projecten door regels en door **netcongestie** nauwelijks mogelijk zijn.
- Besparing van energie door **verduurzaming** van woningen en bedrijven helpt om de energietransitie verder te brengen.
- **Biogas** van mest kan een goede rol vervullen in de energietransitie. Onduidelijk is wat de potentie is van het buitengebied voor biogas.

Thema energie en subdoelen (uit: Overkoepelend beleidsplan duurzaamheid)

Kernopgave energie

Provincie en Rijk zijn kaderstellend voor de ruimte voor duurzame opwek van energie (zon en wind).

In buitengebied is de opgave voor energie vooral:

- **Ruimte** om te komen tot opwek van 100gWh duurzame energie;
- **Verduurzaming** van vastgoed in het bijzonder voor agrariërs en landgoederen;
- **Onderzoek** naar energie als (koppel)kans, zoals biogas / vergisting.

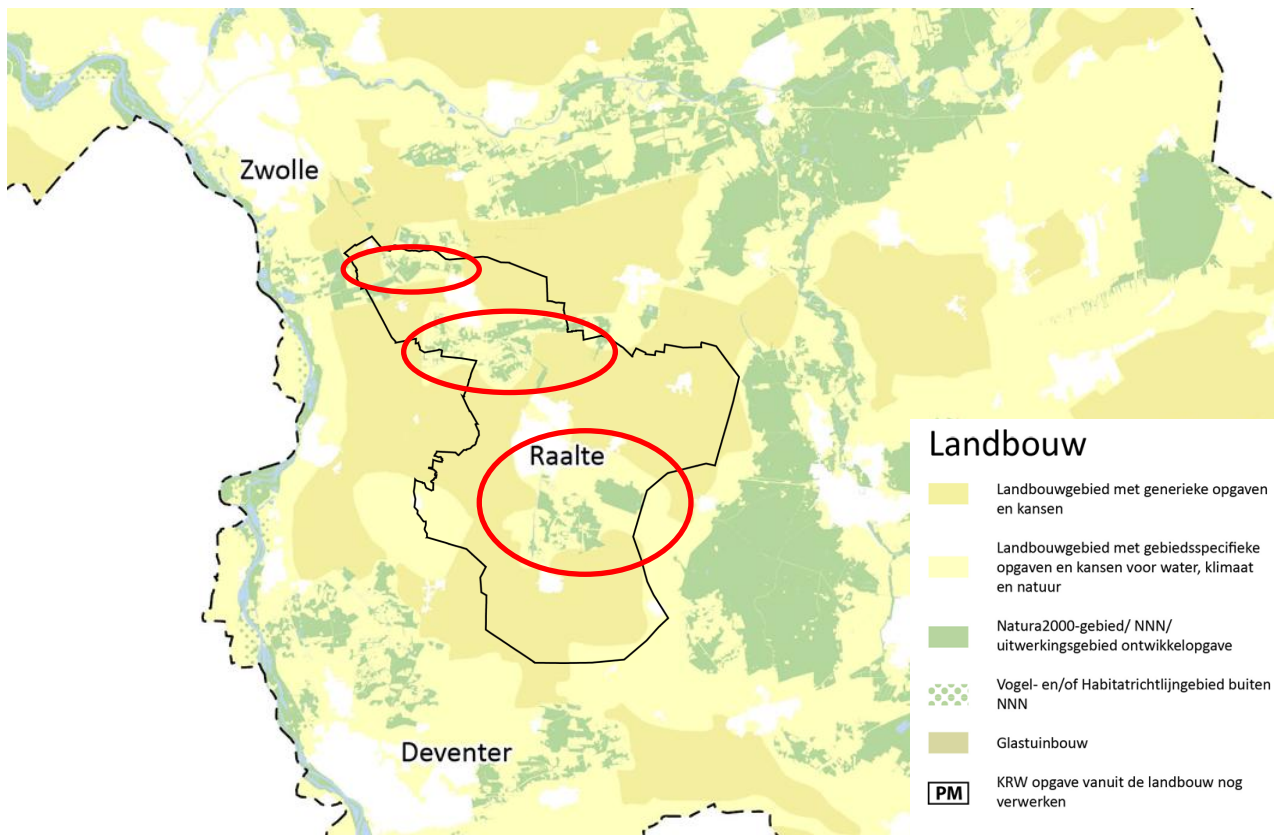

Ambitie

1. Provincie Overijssel
2. Gemeente Raalte

Omgevingsvisie Overijssel

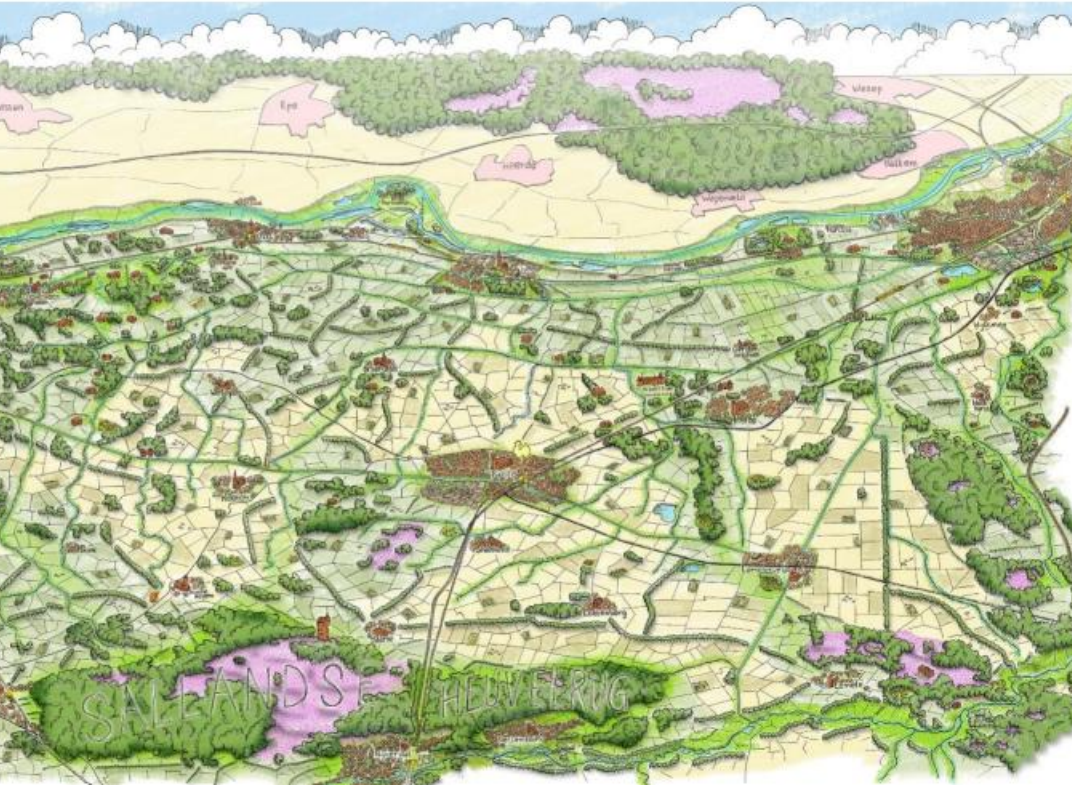
De provincie Overijssel onderscheidt in haar Ontwerp- Omgevingsvisie twee typen gebieden in het buitengebied:

- **Landbouwgebieden met generieke opgaven:** beschermen van de ruimte voor de landbouw.
- **Landbouwgebieden met gebiedspecifieke opgaven en kansen:** mix van functies.

Kortgezegd betekent dit dat in de eerstgenoemde gebieden de landbouw prioriteit heeft en in de andere gebieden landbouw gelijkwaardig is aan andere functies in het buitengebied.

Omgevingsvisie Overijssel

Ambitie: Salland als rijk boerenland

Uitwerking gebiedsvisie Salland

- Landbouw is en blijft vormend voor het landschap
- Landbouw staat voorop in Raalte
- Weteringen bieden ruimte voor water vasthouden en opvangen
- Rond natuur en in natte gebieden landbouw gecombineerd met nevenfuncties
- Sterk natuurnetwerk en fijnmazige groenblauwe dooradering
- Zorgvuldig omgaan met RvR/VAB's

Omgevingsvisie Raalte

Ambitie: Raalte als groen en innovatief productielandschap

- Vitaal, divers en modern productie- en werklandschap, met ruimte voor:
 - toekomstbestendige landbouw,
 - wonen,
 - natuur- en landschapswaarden,
 - kleinschalige recreatie (o.a. op vrijkomende erven),
 - energieopwek van onderop.
- Inzet op technologie, innovatie en experiment voor een toekomstbestendige landbouw;
- Opgaven inzetten voor verbetering landschappelijke kwaliteit;
- Mozaïek van functies is kracht en vat vol belangen.

